

**Národní zpráva České republiky
o elektroenergetice a plynárenství za rok
2008**

červenec 2009

Obsah

1.	ÚVOD	5
2	HLAVNÍ UDÁLOSTI NA TRHU S ELEKTRÍNOU A PLYNEM.....	6
2.1	VELKOOBCHODNÍ PRODEJ	6
2.1.1	<i>Elektrína.....</i>	<i>6</i>
2.1.2	<i>Plyn.....</i>	<i>6</i>
2.2	MALOOBCHODNÍ PRODEJ	7
2.2.1	<i>Elektrína.....</i>	<i>7</i>
2.2.2	<i>Plyn.....</i>	<i>8</i>
2.3	INFRASTRUKTURA	10
2.3.1	<i>Elektrína.....</i>	<i>10</i>
2.3.2	<i>Plyn.....</i>	<i>10</i>
2.4	REGULACE A UNBUNDLING	10
2.5	BEZPEČNOST DODÁVEK	11
2.5.1	<i>Elektrína.....</i>	<i>11</i>
2.5.2	<i>Plyn.....</i>	<i>11</i>
2.6	CELKOVÉ ZÁVĚRY	12
3	REGULACE A STRUKTURA TRHU S ELEKTRÍNOU	13
3.1	OTÁZKY REGULACE.....	13
3.1.1	<i>Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity.....</i>	<i>13</i>
3.1.2	<i>Regulace úkolů přenosových a distribučních společností.....</i>	<i>13</i>
3.1.3	<i>Unbundling.....</i>	<i>15</i>
3.2	OTÁZKY OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	15
3.2.1	<i>Struktura velkoobchodního trhu.....</i>	<i>15</i>
3.2.2	<i>Struktura maloobchodního trhu.....</i>	<i>18</i>
3.2.3	<i>Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení.....</i>	<i>21</i>
4	REGULACE A STRUKTURA TRHU SE ZEMNÍM PLYNEM.....	22
4.1	OTÁZKY REGULACE.....	22
4.1.1	<i>Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit.....</i>	<i>22</i>
4.1.2	<i>Regulace úkolů přepravních a distribučních společností</i>	<i>23</i>
4.1.3	<i>Unbundling.....</i>	<i>27</i>
4.2	OTÁZKY OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	28
4.2.1	<i>Struktura velkoobchodního trhu.....</i>	<i>28</i>
4.2.2	<i>Struktura maloobchodního trhu.....</i>	<i>30</i>
4.2.3	<i>Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení.....</i>	<i>33</i>
5	BEZPEČNOST DODÁVEK.....	35
5.1	TRH S ELEKTRÍNOU V ROCE 2008.....	35
5.1.1	<i>Spotřeba elektriny a roční maximum zatížení soustavy</i>	<i>35</i>
5.1.2	<i>Instalovaný výkon.....</i>	<i>35</i>
5.1.3	<i>Schvalovací kritéria pro nové zdroje.....</i>	<i>36</i>
5.1.4	<i>Pobídky pro vytvoření nových kapacit.....</i>	<i>36</i>
5.1.5	<i>Investice do oblasti přenosu</i>	<i>37</i>
5.2	TRH S PLYNEM V ROCE 2008	37
5.2.1	<i>Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2008</i>	<i>37</i>
5.2.2	<i>Dovozní kontrakty.....</i>	<i>39</i>
5.2.3	<i>Trh s plynem.....</i>	<i>40</i>
5.2.4	<i>Investice do rozvoje soustavy.....</i>	<i>41</i>
5.2.5	<i>Podzemní zásobníky plynu.....</i>	<i>42</i>
5.2.6	<i>Opatření pro stavy nouze.....</i>	<i>43</i>
5.2.7	<i>Bezpečnostní standard dodávky.....</i>	<i>43</i>
5.2.8	<i>Kvalita a úroveň údržby soustavy</i>	<i>44</i>
5.2.9	<i>Pobídky k investicím.....</i>	<i>45</i>
6	OTÁZKY VEŘEJNÉ SLUŽBY	46
6.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE.....	46

6.2	POVINNOST NAD RÁMEC LICENCE.....	46
6.3	DODAVATEL POSLEDNÍ INSTANCE	46
6.4	OZNAČOVÁNÍ PODÍLŮ PRIMÁRNÍCH ZDROJŮ POUŽITÝCH/ZÁRUKY PŮVODU.....	46
6.5	ODPOJOVÁNÍ KONEČNÝCH ZÁKAZNÍKŮ	47
6.6	SMLUVNÍ OCHRANA KONEČNÝCH ZÁKAZNÍKŮ	47
6.7	ZPŮSOB STANOVENÍ CENY KONEČNÝM ZÁKAZNÍKŮM NA TRHU S ELEKTRINOU	47
6.8	ZPŮSOB STANOVENÍ CENY KONEČNÝM ZÁKAZNÍKŮM NA TRHU S PLYNEM.....	48
6.9	ČINNOST ORGÁNŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY VE VZTAHU K PODMÍNKÁM DODAVATELSKÝCH SMLUV.....	48

Seznam nejpoužívanějších zkratk

ČEPS	Česká energetická přenosová soustava
ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
OTE	Operátor trhu s elektřinou
PXE	Energetická burza Praha
SEI	Státní energetická inspekce
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
APG	rakouský provozovatel přenosové soustavy
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ENTSO	Evropská síť provozovatelů přenosových soustav
ERGEG	Skupina evropských regulátorů pro elektřinu a plyn
LDS	lokální distribuční soustava
PDS	provozovatel distribuční soustavy
PPS	provozovatel přenosové soustavy (elektřina) provozovatel přepravní soustavy (plyn)
PZP	podzemní zásobník plynu
SAIDI	souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny v minutách na jednoho konečného zákazníka za rok
SAIFI	četnost přerušení distribuce elektřiny na jednoho konečného zákazníka za rok
CAIDI	průměrná doba trvání jednoho přerušení v minutách za rok na jednoho zákazníka
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí
FAQ	často kladené dotazy
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná

1. Úvod

Česká republika předkládá popáté Evropské komisi zprávu o stavu implementace požadavků vyplývajících z ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektrickou energií a o zrušení směrnice 96/92/ES (směrnice 2003/54/ES) resp. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES (směrnice 2003/55/ES) a rovněž ze směrnice Rady 2004/67/ES ze dne 26. dubna 2004 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu (směrnice 2004/67/ES). Plní tím svou vykazovací a oznamovací povinnost, jak ji tyto směrnice stanovují.

Zpráva se zabývá vývojem na energetických trzích České republiky za rok 2008. Pokud jde o trh se zemním plynem, bylo pro něj charakteristické především výrazné posílení konkurence. Na trh vstoupili noví obchodníci, čehož využila řada velkoodběratelů i maloodběratelů ke změně svého dodavatele plynu. Pro trh s elektřinou se zaběhlo kontinuální obchodování prostřednictvím Energetické burzy Praha (PXE). V oblasti legislativy pokračovalo zdokonalování primární i sekundární legislativy v sektoru energetiky. Nejvýznamnějším krokem v tomto směru byla komplexní novela energetického zákona, kterou začal Parlament ČR projednávat ve druhé polovině roku 2008.

Česká republika rovněž věnovala v roce 2008 mimořádnou pozornost třetímu liberalizačnímu balíčku a v rámci příprav pro své předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2009 si stanovila schválení balíčku jako jednu ze svých priorit.

2 Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

2.1 Velkoobchodní prodej

2.1.1 Elektřina

Trh s elektřinou byl v ČR otevírán postupně od roku 2002. Od 1. ledna 2006 je trh plně liberalizován.

Již v průběhu roku 2007 se v ČR zásadním způsobem změnil systém obchodování na trhu s elektřinou: doposud uplatňovaný princip velkoobchodního prodeje elektřiny založený na každoroční aukci organizované společností ČEZ, a. s. a na bilaterálních kontraktech mezi výrobcí a obchodníky s elektřinou byl nahrazen kontinuálním obchodováním prostřednictvím Energetické burzy Praha. To spolu s vysokou volatilitou cen energetických komodit v průběhu roku 2008 a zvýšením rozsahu produktů nabízených ze strany dodavatelů elektřiny konečným zákazníkům ovlivnilo nákupní strategie jednotlivých dodavatelů a vedlo k posílení konkurenčního prostředí mezi jednotlivými obchodníky. Především velcí a střední odběratelé dnes mají možnost načasovat si nákup elektřiny s ohledem na aktuální ceny na burze.

V oblasti mezinárodního obchodu s elektřinou měly při obchodování s přeshraničními přenosovými kapacitami v regionu střední Evropy největší význam aukční mechanismy (zejména rozšíření koordinovaných aukcí v rámci regionu a zavedení vnitrodenního přeshraničního obchodování). V průběhu roku 2008 byl vypracován mechanismus fungování společného denního trhu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou na principu implicitních aukcí a za tímto účelem byla upravena příslušná legislativa.

2.1.2 Plyn

Rok 2008 byl druhým rokem, ve kterém jsou všichni koneční zákazníci, včetně domácností, zákazníci oprávněnými. Tato skutečnost dala všem odběratelům právo volby dodavatele plynu formou bezplatné změny, a tím i možnost ovlivnit neregulovanou část celkových nákladů na dodávku zemního plynu, tj. komoditu zemního plynu a služby za jeho uskladňování.

Pro trh se zemním plynem v roce 2008 byla charakteristická postupně se prohlubující a rozvíjející konkurence, která se dotkla všech segmentů konečných zákazníků. Pro stanovení podmínek fungování trhu s plynem byly nejdůležitější dva legislativní předpisy. Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška Energetického regulačního úřadu (ERÚ, úřad) č. 524/2006 Sb., o pravidlech pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek plynu (vyhláška o pravidlech trhu s plynem), ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2007. Na liberalizovaném trhu začala působit řada nových obchodníků s plynem, kteří rozpoznali své možnosti oslovit zákazníky v ČR s nabídkou služeb a produktů umožňujících konkurovat tradičním dodavatelům plynu. Rok 2008 tak byl obdobím výrazného nárůstu počtu změn dodavatelů plynu ve všech kategoriích zákazníků.

V roce 2008 se také zvýšil počet obchodníků dovážejících zemní plyn. Kromě společností RWE Transgas, a. s., která má vzhledem k historickému vývoji dominantní postavení na trhu a která dodává plyn pouze obchodníkům s plynem působícím v ČR (nikoli tedy konečným odběratelům), a dále kromě společnosti VEMEX, s. r. o., která je dceřinou společností ruské plynárenské společnosti OAO Gazprom a dodává plyn jak obchodníkům s plynem v ČR, tak i konečným odběratelům, začaly zemní plyn do ČR dovážet také společnosti Česká plynárenská, a. s., jež získala kontrakt na nákup plynu v Norském

království, společnost Lumius, spol. s r. o., jež nakupuje zemní plyn zejména ve Spolkové republice Německo, a německá společnost WINGAS GmbH & Co.KG.

Výše uvedené události na velkoobchodním trhu s plynem však na spotřebu plynu v ČR v roce 2008 neměly výrazný vliv. Ve spotřebě zemního plynu došlo v ČR v roce 2008 k nepatrnému zvýšení oproti roku 2007, avšak v průměru za poslední dekádu je to spotřeba opět podprůměrná. Na nízkou spotřebu měl vliv teplotně nadprůměrný rok. Celková průměrná roční teplota dosáhla 9,3 °C, tedy o 1,3 °C nad normálovou hodnotu.

2.2 Maloobchodní prodej

2.2.1 Elektřina

Rok 2008 byl třetím rokem fungování liberalizovaného trhu s elektřinou. Přestože všichni koneční zákazníci byli již oprávněnými zákazníky s právem zvolit si svého dodavatele elektřiny, od začátku otevření trhu s elektřinou pouze 2 procenta odběratelů využila této možnosti. Konkrétně údaje vycházející z evidence Operátora trhu s elektřinou, a. s., (OTE) podává tabulka č. 1. V případě realizované změny dodavatele u 2 898 odběrných míst nebyla napět'ová hladina evidována.

Tabulka č. 1 Změny dodavatele elektřiny u konečných zákazníků

Typ odběru	2007		2008	
	Počet změněných odběrných míst	Switching [%]	Počet změněných odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratelé VVN, VN	4 353	19,0	6 549	28,6
Malooobdběratelé podnikatelé NN	5 733	0,7	35 351	4,3
Domácnosti	15 385	0,3	15 764	0,3

Pozn.: Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů elektřiny za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

Zdroj: Operátor trhu s elektřinou, a. s.

Trh s elektřinou se rozvíjel především na úrovni velkých a středních odběratelů, kde aktivně operuje dostatečné množství obchodníků. Opačná situace je však v segmentu malooobdběru podnikatelského sektoru a v sektoru domácností, kde z více než 300 držitelů licence na obchod výrazně působí v celorepublikovém měřítku méně než 10 obchodníků.

Pro zlepšení orientace zákazníků na liberalizovaném trhu zavedl ERÚ na svých internetových stránkách sekci Často kladené dotazy, která shrnuje typické dotazy zákazníků (FAQ) a srozumitelnou formou na ně odpovídá. Úřad sleduje vývoj dotazů spotřebitelů a na základě těchto podnětů rubriku FAQ pravidelně aktualizuje. Zároveň byl na internetových stránkách úřadu zaveden tzv. interaktivní kalkulačtor plateb za dodávku elektřiny. Pomocí této aplikace má malooobdběratel připojený na hladinu nízkého napětí možnost porovnat si podle zadaných údajů (distribuční tarif, roční spotřeba) náklady na dodávku elektřiny u jednotlivých dodavatelů a nalézt nejvhodnějšího dodavatele s ohledem na charakter a velikost své spotřeby. Kalkulačtor je aktualizován v závislosti na podkladech dodavatelů, kteří poskytli ERÚ své cenové nabídky produktů silové elektřiny pro malooobdběratele.

Ceny dodávky elektřiny pro všechny kategorie zákazníků pro rok 2008 byly ovlivněny nárůstem velkoobchodní ceny silové elektřiny. Tento nárůst byl stejně jako v několika posledních letech výsledkem působení tržních mechanismů nejen na domácím trhu (struktura zdrojů, budoucí spotřeba atd.), ale je zároveň v důsledku propojení energetických soustav

výrazně ovlivněn poptávkou a cenou elektřiny v okolních zemích. Tato skutečnost se současně projevila i na výsledcích obchodování na Energetické burze Praha, kdy již v prvních měsících obchodování byla v důsledku převisu poptávky nad nabídkou cena elektřiny meziročně vyšší asi o 17 procent. Tato skutečnost se následně promítla jak do celkových cen pro konečné zákazníky, tak i do části regulovaných položek (ceny za použití sítí).

V roce 2008 se do ceny dodávky elektřiny jako její další položka poprvé přičítá nová ekologická daň z elektřiny. Právní úprava zdanění elektřiny je obsažena v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část čtyřicátá sedmá – daň z elektřiny. Sazba této daně činí 28,30 Kč/MWh s výjimkou elektřiny pocházející z obnovitelných zdrojů energie, na kterou se daň nevztahuje, a dále elektřiny spotřebované v energeticky náročných procesech a veřejné dopravě.

Na hladině nízkého napětí byl pro podnikatelský maloobděl (kategorie C) a maloobděl domácností (kategorie D) pro rok 2008 zachován stejný rozsah tarifních sazeb včetně podmínek pro jejich přiznání jako v roce 2007.

Nabídkové ceny silové elektřiny byly ze strany dodavatelů obvykle upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Někteří dodavatelé také začali nabízet produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny i pro malé odběratele v průběhu roku odvíjí od ceny elektřiny na energetických burzách.

2.2.2 Plyn

V roce 2008 začali na maloobchodním trhu působit noví obchodníci s plynem a v souvislosti s pokračujícím rozvojem liberalizace trhu došlo u řady zákazníků ke změně dodavatele plynu. Od počátku roku se na trhu, kromě obchodníků s plynem skupiny RWE a společností E.ON Energie, a. s., Pražská plynárenská, a. s., VEMEX, s. r. o., Moravské naftové doly, a. s., Petr Lamich - LAMA, OSVČ (nově LAMA INVESTMENTS, a. s.), United Energy Trading, a. s., Česká energie, a. s. a VNG Energie Czech, a. s., začali pohybovat i další noví obchodníci s plynem, jako např. CONTE, spol. s r. o., Pragoplyn, a. s., Lumius, spol. s r. o., Energie Bohemia, a. s., WINGAS GmbH & Co. KG a Lumen Energy, a. s. V souvislosti s uvažovanou výstavbou paroplynových elektráren se o podnikání na trhu s plynem aktivně zajímá i společnost ČEZ, a. s.

O počtu konečných zákazníků, kteří změnili svého dodavatele plynu v letech 2007 a 2008, vypovídá tabulka č. 2, jež shrnuje ukazatel switchingu po jednotlivých odběrových kategoriích konečných zákazníků. V roce 2008 byla nejaktivnější kategorií velkoobděl, ve které byl koeficient switchingu 6,7 procenta. Pokud jde o absolutní počet změn dodavatele plynu, tabulka č. 2 ukazuje, že v roce 2008 se zájem obchodníků s plynem přesouval směrem k získávání zákazníků s nižšími odběry. Nejvíce odběrných míst změnilo dodavatele plynu v kategorii maloobděl.

Tabulka č. 2 Změny dodavatele plynu u konečných zákazníků

Typ odběru	2007	2008	2008	2008
	Počet změněných odběrných míst	Počet změněných odběrných míst	Celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratel	100	128	1 904	6,7
Střední odběratel	2	84	6 838	1,2
Maloodběratel	0	315	198 771	0,2
Domácnosti	1	11	2 657 056	0,0

Pozn.:1) Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů plynu za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

2) Hodnoty uvedené v tabulce nezahrnují změny dodavatele z důvodů vzniklých na straně dodavatelů.

Zdroj: Bilanční centrum

Jako jeden z důvodů, proč noví obchodníci s plynem obtížně pronikají na český trh, byla nejčastěji uváděna omezená dostupnost českých podzemních zásobníků plynu potřebných pro strukturaci dodávek v průběhu roku. Skladovací kapacita je totiž dlouhodobě pokryta smlouvami společnosti RWE Transgas, a. s., která je součástí vertikálně integrované skupiny, do níž patří největší provozovatel podzemních zásobníků v ČR, společnost RWE Gas Storage, s. r. o. Tato skutečnost se proto stala předmětem šetření jednak Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) a rovněž ERÚ, který s účinností od 1. října 2008 změnil postupy pro rezervaci skladovacích kapacit v ČR prostřednictvím novely vyhlášky o pravidlech trhu s plynem. O nutnosti řešit problematiku podzemního uskladňování svědčí i správní řízení řešená ERÚ v roce 2007 a 2008 o přístupu ke skladovací kapacitě společnosti RWE Gas Storage, s. r. o. Vyhláška před novelizací obsahovala pravidla pro rezervaci skladovací kapacity v případě jejího nedostatku v souladu s principem pro-rata (rezervace skladovací kapacity poměrně podle velikosti jednotlivých požadavků), který ne zcela odpovídá principům sjednaného, tedy tržního, přístupu ke skladovací kapacitě.

Při změně vyhlášky usiloval ERÚ o zavedení takových pravidel pro rezervaci skladovacích kapacit, která by přispěla k vytvoření odpovídajících požadavků na skladovací kapacitu, dávala jednoznačné cenové a investiční signály a byla v souladu se sjednaným přístupem třetích stran. Nová pravidla mají napomáhat rozvoji skladovací kapacity prostřednictvím rozšiřování stávajících a výstavby nových podzemních zásobníků plynu v ČR. Pro alokaci skladovacích kapacit byla zvolena metoda vícekolové elektronické aukce. Definice skladovací kapacity byla rozdělena na „skladovací kapacitu“, kterou se míní stávající, již užívaná, kapacita a „novou skladovací kapacitu“, jež je definována jako skladovací kapacita uvedená do užívání po 1. lednu 2010. Rezervace obou druhů skladovacích kapacit se liší, a to jak termíny, kdy lze o kapacitu požádat, tak i délkou a druhem smlouvy o uskladňování plynu. Vyhláška o pravidlech trhu s plynem obsahuje omezení pro dominantní obchodníky s plynem. Obchodníci s plynem, kteří tvoří s provozovatelem podzemních zásobníků koncern a kteří mají u tohoto provozovatele rezervovanou skladovací kapacitu ve výši alespoň 80 procent kapacity jím provozovaného virtuálního zásobníku, se mohou aukce na skladovací kapacitu zúčastnit pouze v případě, že cena za jednotku skladovací kapacity je nižší nebo rovna aktuální tržní ceně za skladovací kapacitu. Opatření má především přispět k rozvoji trhu s plynem v ČR tím, že umožní přístup ke skladovací kapacitě dalším účastníkům trhu s plynem a také tím, že cena nebude moci být spekulativně navýšena příznivou firmou.

2.3 Infrastruktura

2.3.1 Elektřina

Pokud se jedná o investice do elektrických sítí, je třeba zmínit jako nejvýznamnější investiční akci roku 2008 na úrovni přenosové soustavy rekonstrukci 42 km dlouhého vedení zvláště vysokého napětí 400 kV z transformovny Slavětice do rakouské transformovny Dürnröhr. Součástí rekonstrukce bylo posílení jednoduchého vedení na vedení dvojitě a výměna druhého zemnicího lana.

Realizace tohoto díla je součástí dlouhodobého investičního plánu společnosti ČEPS na posílení vedení v severojižním profilu Polsko – ČR – Rakousko. Toto nově zdvojené vedení značně přispívá ke zvýšení spolehlivosti přenosové soustavy ČR. Přispívá samozřejmě také k posílení propojení v rámci celé Evropy a posílení spolehlivosti elektrizační soustavy v rámci mezinárodního propojení zemí EU.

2.3.2 Plyn

Lze konstatovat, že v roce 2008 neproběhla žádná významnější investice do nových struktur. Pokračovaly přípravné práce na dvou plánovaných akcích výstavby plynovodů v ČR. První plynovod má být pokračováním nově budované severní cesty zemního plynu z Ruské federace do Evropy plynovodem Nord Stream a v Německu navazujícím plynovodem OPAL. V ČR by tato cesta měla pokračovat plynovodem GAZELLE propojujícím hraniční body Olbernhau a Waidhaus. Z výsledků průzkumu vyplynuly předběžné požadavky na kapacitu na této trase ve výši 30 – 33 mld. m³/rok.

Z pohledu ČR však plynovodem OPAL nebude téci žádný plyn určený pro potřeby konečných zákazníků v ČR. Význam této cesty z hlediska ČR je tudíž neutrální, neboť většina do budoucna přepravovaného plynu je určena pro zákazníky Německa.

Druhým uvažovaným projektem je plynovod propojující český a polský přepravní systém v oblasti Českého Těšína. Nový plynovod by měl převážně sloužit pro zásobování polských zákazníků. Tímto plynovodem by mohl do ČR proudit např. ruský plyn, avšak pouze za podmínky, že se polský trh s plynem plně liberalizuje a bude na něm dostatek plynu k obchodování a že bude upravena část plynovodní sítě na polské straně tak, aby soustava umožňovala zpětný tok plynu do ČR.

V průběhu roku 2008 informovala společnost RWE Gas Storage, s. r. o., o úmyslu rozšířit skladovací kapacitu svých podzemních zásobníků v příštích letech, a to o 795 mil. m³. Rovněž druhý provozovatel podzemních zásobníků v ČR společnost MND Gas Storage, a. s., plánuje rozšířit skladovací kapacitu o 450 mil. m³.

2.4 Regulace a unbundling

Elektřina a plyn

Energetický regulační úřad provádí systematickou kontrolu oddělených účtů u právně oddělených společností, kde vyžaduje předložení samostatných účtů pro každou přepravní a distribuční činnost s cílem předcházet diskriminačnímu chování. Energetický regulační úřad nedisponuje však pravomocemi k provádění sankční činnosti, která je v ČR plně v kompetenci jiného orgánu státní správy - Státní energetické inspekce (SEI).

Kompetence ERÚ k prosazování manažerského a funkčního unbundlingu jsou limitovány směrnicemi 2003/54/ES a 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, resp. s plynem, transponovanými do národní legislativy energetickým zákonem. Veškeré požadavky vyplývající z energetického zákona na nezávislost regulovaných

společností a jejich nediskriminační přístup k ostatním účastníkům trhu byly definovány a realizovány v rámci dokumentu Program opatření. Tento režim byl stejný pro všechny distribuční společnosti a přepravní společnost v plynárenství. Výjimku představuje elektroenergetická přenosová společnost, která je vlastnický oddělená.

2.5 Bezpečnost dodávek

2.5.1 Elektřina

V roce 2008 se zvýšil instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace proti roku 2007 celkem o 37 MW a instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren o 83 MW. Meziročně se zvýšil i instalovaný výkon elektráren využívajících obnovitelných a alternativních zdrojů o 43 MW. Instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání vzrostl o 16 MW. U alternativních elektráren došlo k poklesu o necelých 10 MW. Převážnou část nárůstu, tj. více než 36 MW, tvořilo zvýšení výkonu u větrných elektráren.

Celkový meziroční nárůst instalované kapacity zdrojů v elektrizační soustavě činil 163 MW při celkovém instalovaném výkonu v elektrizační soustavě ČR k 31. prosinci 2008 ve výši 17 724 MW. Uvedeného zvýšení celkového instalovaného výkonu bylo dosaženo převážně investicemi do rekonstrukce stávajících výroben.

Celková tuzemská spotřeba elektřiny za rok 2008 včetně ztrát v sítích dosáhla hodnoty 72 TWh, tj. stejně jako v roce 2007 (pokles spotřeby ve 4. čtvrtletí 2008 byl kompenzován meziročním nárůstem v předcházejících částech roku). Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 14. února 2008 v 15 hod s brutto spotřebou ve výši 10 880 MW.

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy České republiky odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpůrné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí nárůst potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se nevyskytují s výjimkou možných výrazných odchylek ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách žádné anomálie.

2.5.2 Plyn

Bezpečnost dodávek stanovená směrnicí č. 2004/67/EC byla do české legislativy implementována vyhláškou č. 375/2005 Sb., o stavech nouze v plynárenství, ve které byly zavedeny postupy při předcházení vzniku stavu nouze v plynárenství, při vzniku a odstraňování následků stavů nouze a využití bezpečnostního standardu dodávky plynu. Obchodníci s plynem a koneční zákazníci, kteří si obstarávají plyn sami, mohou zajistit bezpečnostní standard dodávky plynu v příslušném rozsahu připadajícím na tohoto obchodníka nebo konečného zákazníka prostřednictvím svého dodavatele plynu.

Bezpečnostní standard dodávky byl v zimním období 2008 zajištěn celkově ve výši 65 775 tis. m³/den. Dodávky garantovali dovozem a těžbou ze zásobníků plynu dodavatelé RWE Transgas, a. s., Moravské naftové doly, a. s., a společnost VEMEX, s. r. o.

V roce 2008 bylo do České republiky dodáno celkem 8 693 mil. m³ zemního plynu. Současně bylo v tomto roce spotřebováno 8 685 mil. m³. Z výše uvedeného vyplývá, že vyvážená bilance mezi nabídkou a poptávkou byla v rámci České republiky dosažena. V zásadě je možné plyn do ČR dovážet přes tři hraniční body – Lanžhot (především ruský plyn a plyn nakoupený na hubu Baumgarten), Hora sv. Kateřiny (norský a v budoucnu ruský plyn z plynovodu Nord Stream) a Waidhaus (plyn nakoupený na spotovém trhu).

V souvislosti s diverzifikací zdrojů a cest zemního plynu je plánována výstavba plynovodu Nord Stream a plynovodu propojujícího český a polský plynárenský systém v oblasti Českého Těšína, jak již bylo uvedeno výše v kapitole 2.3.2.

Funkci orgánu, který dohlíží a povoluje rozvoj plynárenské soustavy, zastává MPO ČR, podrobnější informace poskytuje kapitola 5.2.4.

2.6 Celkové závěry

Rok 2008 byl třetím rokem fungování liberalizovaného trhu s elektřinou. Přestože se všichni koneční zákazníci stali oprávněnými zákazníky s právem zvolit si svého dodavatele elektřiny, od začátku otevření trhu s elektřinou pouze 2 procenta odběratelů této možnosti využila. Došlo ke změně systému obchodování na trhu s elektřinou nahrazením každoročních aukcí organizovaných společnostmi ČEZ, a. s., kontinuálním obchodováním prostřednictvím Energetické burzy Praha. To spolu s vysokou volatilitou cen energetických komodit v průběhu roku 2008 a zvýšením rozsahu produktů nabízených ze strany dodavatelů elektřiny konečným zákazníkům přispělo k posílení konkurenčního prostředí na trhu s elektřinou.

Trh se zemním plynem lze v roce 2008 charakterizovat jako trh, v němž se postupně prohlubovala a rozvíjela konkurence zasahující všechny segmenty konečných zákazníků. Na liberalizovaném trhu začala působit řada nových obchodníků s plynem. Rok 2008 se tak stal rokem vyznačujícím se výraznějším nárůstem změn dodavatelů plynu ve všech kategoriích zákazníků.

V roce 2008 pokračovalo v ČR zdokonalování primární i sekundární legislativy v sektoru energetiky. Nejvýznamnějším krokem v tomto směru byla komplexní novela energetického zákona, kterou začal Parlament ČR projednávat ve druhé polovině roku 2008.

Česká republika věnovala mimořádnou pozornost třetímu liberalizačnímu balíčku. Pro své předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2009 si proto stanovila schválení balíčku jako jednu ze svých priorit. Z těchto důvodů věnovala značné úsilí novelám směrnic o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a plynem. Jako země s nadstandardně velkým objemem přenosů elektřiny i plynu, pokládá ČR za klíčové vytvoření kvalitního legislativního prostředí, které by v součinnosti s nově vznikajícími evropskými sítěmi provozovatelů přenosových soustav pro elektřinu a plyn mělo podstatným způsobem přispět k dalšímu stupni rozvoje trhu s energiemi. Česká republika očekává, že tyto orgány spolu s Evropskou komisí a účastníky trhu přistoupí bez prodlení k rozpracování společných síťových a obchodních kodexů, které spolu s dalšími dokumenty, jako např. desetiletými investičními plány, jednoznačně určí charakter vnitřního trhu s energiemi na příští léta a usnadní překonání regionálních odlišností směrem ke vzniku jednotného likvidního vnitřního trhu EU.

Energetický regulační úřad spolupracoval v uplynulém období se sdruženími evropských energetických regulátorů, CEER a ERGEG, na dosažení jednotného a konkurenceschopného evropského energetického trhu. Tato spolupráce spočívala především v aktivní účasti na zasedáních pracovních skupin pro oblast elektřiny, plynu, vlastnického oddělení, zákazníků, třetího liberalizačního balíčku a přenášení získaných poznatků do regulačního rámce ČR.

3 Regulace a struktura trhu s elektřinou

3.1 Otázky regulace

3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity

V přenosové soustavě ČR neexistují žádná omezení, soustava je schopna přenést požadované objemy elektřiny a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s elektřinou (s výjimkou mimořádných situací v soustavě, které jsou řešeny příslušnou legislativou).

Objem volných přeshraničních kapacit je závislý na vlastních fyzikálních tocích elektřiny a také na obchodním vytížení daného profilu. Všechny volné přeshraniční kapacity elektrického vedení jsou provozovatelem přenosové soustavy nabízeny prostřednictvím nediskriminačních tržních mechanismů, tj. na všech profilech jsou pořádány roční, měsíční a denní explicitní aukce.

V případě polského, slovenského a obou německých profilů jsou pořádány rovněž koordinované explicitní aukce ve spolupráci se sousedními provozovateli přenosových soustav.

V dubnu roku 2008 došlo k zahájení sjednávání vnitrodenních přenosů (intraday) na profilu ČEPS, a. s., E.ON Netz GmbH a Vattenfall Europe Transmission GmbH, což jsou provozovatelé přenosových sítí v Německu. V listopadu 2008 se možnost vnitrodenního obchodování rozšířila na profil ČEPS/APG, tedy profil mezi Českou republikou a Rakouskem. Ke konci roku 2008 měli celkově účastníci trhu možnost realizace vnitrodenních přenosů (intraday) na profilech ČEPS/SEPS, ČEPS/VE-T a ČEPS/E.ON a ČEPS/APG. Obecné procedury obchodu jsou popsány v Pravidlech provozování přenosové soustavy – Kodex PS část III. Podrobné podmínky přenosu jsou řešeny v Dohodě o přistoupení k obchodním podmínkám pro přeshraniční přenos elektřiny.

Od roku 2006 probíhají v rámci regionálních aktivit na trhu s elektřinou jednání ohledně možnosti spuštění koordinovaných aukcí v celém regionu střední a východní Evropy, tj. připojení také rakouského, maďarského a slovinského provozovatele přenosové soustavy do společného projektu. Na základě jednání byla již v Německu založena společná aukční kancelář. Z důvodu nejednoznačných výsledků při hledání vhodné metody pro stanovení volných obchodovatelných kapacit bylo spuštění celoregionálních koordinovaných aukcí o rok posunuto. Předpokládá se zahájení v roce 2010.

V průběhu roku 2008 byl vypracován princip fungování společného denního trhu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou na principu implicitních aukcí a za tímto účelem byla upravena příslušná legislativa. Samotné obchodování na tomto trhu má být zahájeno v roce 2009.

3.1.2 Regulace úkolů přenosových a distribučních společností

Síťové tarify

Pro výpočet průměrných cen za přenos a distribuci elektřiny používá ERÚ motivační metodu regulace revenue-cap. Tato metoda je uplatňována po celé druhé regulační období, tedy od 1. ledna 2005 do 31. prosince 2009. Princip regulace cen stanovovaných pro rok 2008 zůstal zachován, tj. meziroční změny cen u jednotlivých regulovaných položek v podstatě pouze refletovaly vnější makroekonomické a technické vlivy jako je míra inflace, velikost spotřeby a rezervace kapacity, velikost investic do sítí, rozvoj výroby z podporovaných zdrojů

a další. Samotné principy stanovení cen stejně jako struktura výsledné ceny za dodávku elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů byly popsány v předchozích národních zprávách.

Kvalita dodávek elektřiny

Provozovatelé distribučních soustav s více než devadesáti tisíci odběrnými místy konečných zákazníků, resp. dodavatelé elektrické energie, jsou povinni, v souladu s vyhláškou ERÚ č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice, předávat úřadu měsíční zprávy o dodržování standardů distribuce elektřiny, resp. dodržování standardů dodávek a souvisejících služeb. Na základě vykazovací povinnosti licencovaných subjektů sledoval ERÚ, v rámci uvedené vyhlášky, dosahování úrovně kvality dodávek elektřiny v roce 2008 na území ČR.

Údaje vykazované příslušnými společnostmi lze rozdělit do dvou kategorií. První kategorii tvoří informace vztahující se k plynulosti dodávek elektřiny v sítích čili údaje, které jsou ovlivňovány poruchovými nebo plánovanými událostmi v provozovaných distribučních soustavách. Druhou skupinou jsou informace spojené s tzv. komerční kvalitou, které charakterizují schopnost distributora či dodavatele reagovat na požadavky konečných zákazníků a nesouvisejí přímo s fyzickým provozem soustav. Hodnocení dosahované úrovně kvality dodávek elektřiny je však značně ovlivněno věrohodností a rozsahem vykázaných dat. V průběhu roku 2008 byl kladen důraz na získávání požadovaných dat s odpovídající vypovídací hodnotou. Časovou periodou pro analýzu úrovně dosahování kvality dodávek elektřiny a souvisejících služeb je jeden rok. Energetický regulační úřad v roce 2008 zveřejnil na svých internetových stránkách vyhodnocení úrovně dodržování standardu plynulosti přenosu a distribuce elektřiny za rok 2007 ve Zprávě o dosažené úrovni dodržování standardu plynulosti přenosu a distribuce elektřiny za rok 2007 (Zpráva o kvalitě). Zpráva o kvalitě uvádí úroveň dosahování plynulosti přenosové soustavy, kterou v ČR provozuje společnost ČEPS, a. s., a úroveň plynulosti distribuce elektřiny v distribuční sítích tří regionálních provozovatelů distribučních soustav v ČR.

Koneční zákazníci mají v případě nedodržení kvalitativních parametrů dodávek elektřiny stanovených vyhláškou č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice, možnost uplatnit finanční náhradu za nedodržení standardů kvality dodávek elektřiny. Náhrady nejsou odběratelům vypláceny automaticky, ale dotčení zákazníci o ně musejí příslušný subjekt ve stanovených termínech požádat. Této možnosti dosud koneční zákazníci plně nevyužívají a záměrem ERÚ je rozšířit povědomí odběratelů o kvalitě poskytovaných služeb v elektroenergetice. V této souvislosti byla na internetových stránkách ERÚ zveřejněna informace pro zákazníky týkající se možnosti získat náhradu za nedodržení standardů podle zmiňované vyhlášky.

Hodnoty ukazatelů kvality za rok 2008 pro PDS s více než 90 tisíci odběrateli jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 3 Hodnoty ukazatelů plynulosti distribuce

Ukazatel	ČEZ Distribuce	E.ON Distribuce	PREdistribuce
SAIFI	2,80	1,97	0,85
SAIDI	259,28	333,10	47,84
CAIDI	92,47	169,00	56,49

Zdroj: distribuční společnosti

SAIFI - četnost přerušení distribuce elektřiny, je vztažena na jednoho konečného zákazníka za rok (*přerušení/rok/zákazník*)

SAIDI - souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny, je uvedena v minutách a vztažena na jednoho konečného zákazníka za rok (*minut/rok/zákazník*)

CAIDI - průměrná doba trvání jednoho přerušení v minutách za rok (*minut/přerušení*)

Podmínky připojení

Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové resp. distribuční soustavy (Grid Code). Všechny zmíněné dokumenty jsou přístupné na internetových stránkách příslušných společností. V této oblasti nedošlo k žádné změně.

Vyrovňovací trh

V této oblasti nedošlo ve srovnání s rokem 2007 prakticky k žádným změnám. Funkci vyhodnocení sjednaných a skutečných dodávek a odběrů elektřiny a následného zúčtování odchylek plní státem vlastněná akciová společnost Operátor trhu s elektřinou, a. s., která zároveň organizuje denní, vnitrodenní a vyrovnávací trh s elektřinou a rovněž trh s elektřinou z kombinované výroby elektřiny a tepla. Systém vnitrodenního a vyrovnávacího trhu, který byl detailně popsán v Národní zprávě za rok 2004, funguje nadále na principu nabídkové a poptávkové vývěsky. Na rozdíl od denního trhu se zde negeneruje marginální cena, ale cenu uvádí každý z nabízejících či poptávajících sám. Ceny obchodů uskutečněných na vyrovnávacím trhu vstupují do výpočtu marginální ceny regulační energie. Oba dva trhy jsou provozovány kontinuálně 24 hodin denně po celý rok.

3.1.3 Unbundling

Nejvýznamnější transformační událostí roku 2008 byl vznik nové společnosti E.ON Distribuce, a. s., zajišťující současně distribuci elektřiny a plynu. Nová společnost vznikla ke dni 1. června 2008 fúzí elektroenergetické společnosti E.ON Distribuce, a. s., a plynárenské společností JČP Distribuce, s. r. o. Vznik společnosti zajišťující distribuci dvou komodit vyvolal požadavky na změny v regulačním výkaznictví, které budou z tohoto důvodu definovány v průběhu roku 2009. Bude se jednat zejména o alokační pravidla pro přiřazení společných režijních nákladů k činnosti distribuce elektřiny, respektive distribuci plynu.

S ohledem na požadavky efektivního manažerského a funkčního unbundlingu distribučních společností v duchu zmiňovaných směrnic EU však regulátor nedisponuje dostatečnými pravomocemi k jejich prosazování, které jsou například definovány v dokumentu Pokyny pro informační a funkční unbundling organizace ERGEG. Jedná se zejména o pravomoci, které umožní definovat dostatečné množství lidských, fyzických a finančních prostředků pro výkon síťové činnosti a definování pravidel pro poskytování sdílených služeb. Z hlediska nezávislé prezentace distribučních společností stále převládá koncept využívání společného využívání značky, designu a loga firem v rámci holdingových struktur.

Nezávislost jediné přenosové soustavy v ČR, společnosti ČEPS, je zajištěna vlastnickým oddělením od ostatních činností a z tohoto důvodu nejsou kladeny na společnost žádné speciální požadavky tohoto charakteru.

3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Stupeň integrace se sousedními členskými státy

Národní legislativní rámec pro export a import elektřiny z/do ČR byl detailně popsán v předchozích národních zprávách. Potenciální exportér/importér elektřiny z/do ČR prostřednictvím přenosové soustavy musí nakoupit příslušnou kapacitu na přeshraničním profilu prostřednictvím aukcí pořádaných provozovatelem přenosové soustavy. V roce 2008

bylo z ČR exportováno 20 TWh, naopak dovoz dosáhl celkové výše 8,5 TWh. Volná obchodovatelná kapacita na přeshraničních vedeních ve směru do ČR nabízená v ročních a měsíčních aukcích provozovatelem přenosové soustavy, společností ČEPS, a. s., umožňovala v roce 2008 v ročním objemu teoreticky importovat minimálně 27 TWh, což je více než 44 procent celkové netto spotřeby v ČR v daném roce.

Obchod s elektřinou – dlouhodobé bilaterální smlouvy, krátkodobý trh s elektřinou

Elektřina je v ČR obchodována prostřednictvím PXE, bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných Operátorem trhu s elektřinou, a. s. Zatímco produkty obchodované na burze (roční, čtvrtletní a měsíční futures) mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je obecně různá, obvykle se uzavírají roční smlouvy mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem s elektřinou.

Z důvodu koexistence PXE, burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále krátkodobých trhů organizovaných Operátorem trhu s elektřinou, a. s. nelze jednoznačně určit, jaké procento spotřeby „pochází“ z jednotlivých trhů. Vlastní fyzická dodávka 1 MWh elektřiny spotřebovaná konečným zákazníkem může vycházet z několika předešlých obchodů mezi jednotlivými účastníky trhu. Tento princip je patrný i ze samotných burzovních produktů, kdy roční produkt se automaticky rozpadá na produkty kratší (čtvrtletí, měsíc). Účastník trhu tedy může pomocí kratších produktů průběžně dorovnávat svojí obchodní pozici před vlastním fyzickým dodáním/odběrem.

Z výše uvedených důvodů jsou níže zveřejněná data z PXE uvedena bez dalších komentářů.

Tabulka č. 4 Obchodování na PXE v roce 2008

Počet burzovních dní			252
Trh s produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	32 727 366
z toho	BASE LOAD	[MWh]	30 417 966
	PEAK LOAD	[MWh]	2 309 400
Objem obchodů		[EURm]	2 440,96
z toho	BASE LOAD	[EURm]	2 202,63
	PEAK LOAD	[EURm]	238,33
Počet kontraktů		[MW]	14 042
z toho	BASE LOAD	[MW]	11 217
	PEAK LOAD	[MW]	2 825
Počet obchodů			4 242
z toho	BASE LOAD		3 396
	PEAK LOAD		846
Průměrný denní objem		[MWh]	129 870,50
z toho	BASE LOAD	[MWh]	120 706,21
	PEAK LOAD	[MWh]	9 164,29
Trh s produkty spot			
Objem obchodů		[MWh]	93 130
Objem obchodů		[EURm]	7,073
Počet kontraktů		[MW]	9 130
Počet obchodů			1 700

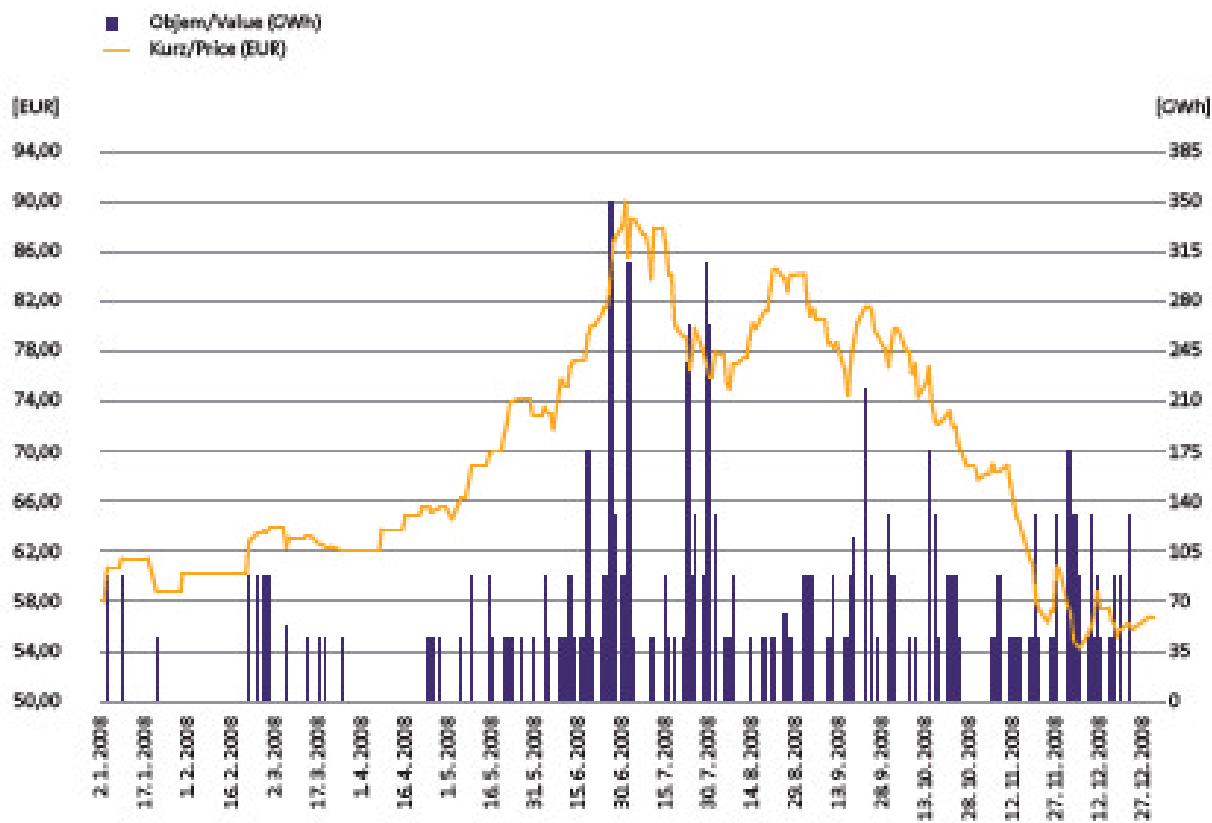
Zdroj: PXE

Graf č. 1 Vývoj ceny pásma month ahead (nejbližšího měsíčního produktu) v roce 2008

Zdroj: PXE

Graf č. 2 Cena a objem obchodu s BL CAL-09 (ročního pásma 2009) v roce 2008

Zdroj: PXE

Zbývající objem elektřiny je obchodován pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je organizován operátorem trhu s elektřinou (denní a vnitrodenní trh). V roce 2008 bylo na denním trhu zobchodováno 1 361 GWh a na vnitrodenním trhu 106 GWh, podíl těchto krátkodobých trhů je přibližně 1 procento z celkového zobchodovaného objemu elektřiny v ČR v roce 2008. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku (tzv. subjekty zúčtování).

Fúze a akvizice v sektoru elektroenergetiky za rok 2008

V roce 2008 posuzoval ÚOHS jeden případ spojení soutěžitelů v oblasti elektroenergetiky, a to J&T Private Equity B.V./ Czech Energy Holding, a. s.

J&T Private Equity B.V./ Czech Energy Holding, a. s.

Dne 25. března 2008 ÚOHS povolil bez jakýchkoli omezení spojení soutěžitelů J&T Private Equity B.V., se sídlem Nizozemské království, Amsterdam, Weteringschans 26 (dále též „JTPE“), a Czech Energy Holding, a. s., se sídlem Praha 8, Pobřežní 297/14, IČ 27166511 (dále též „CEH“). K předmětnému spojení došlo tak, že společnost JTPE nabyla kontrolu nad společností CEH.

Tímto spojením byla dotčena oblast výroby, rozvodu a dodávek tepelné energie a rovněž oblast výroby, distribuce a obchodování elektrickou energií. V oblasti teplárenství působí pouze společnost CEH, a to na území měst Most a Litvínov, prostřednictvím systému centrálního zásobování teplem. V oblasti elektrické energie pak společnost CEH působí především jako výrobce elektrické energie (s podílem menším než 1 procento z celkového množství vyrobené elektrické energie v ČR) a rovněž jako její dodavatel, společnost JTPE pak působí prostřednictvím minoritního podílu ve společnosti Pražská energetika, a. s., a První energetická, a. s., v oblasti nákupu, distribuce, rozvodu a prodeje elektrické energie konečným zákazníkům a poskytování souvisejících služeb.

Úřad ve svém rozhodnutí konstatoval, že předmětné spojení soutěžitelů nepovede ke snížení úrovně konkurenčního prostředí ve shora uvedené oblasti, a to zejména s ohledem na nízký podíl spojením vzniklého subjektu na celkové výrobě elektrické energie v ČR, jeho podíl v oblasti dodávek elektrické energie a rovněž pak na již existující předmětný odběratelsko-dodavatelský vztah mezi spojujícími se soutěžiteli.

3.2.2 Struktura maloobchodního trhu

Na českém trhu s elektřinou působí v současné době pouze tři vertikálně integrované společnosti, jejichž dceřiné firmy drží licenci jak na distribuci elektřiny (provozovatelé PDS s více než 90 tisíci odběrateli) tak licenci na obchod s elektrickou energií. Jedná se o skupinu ČEZ, skupinu E.ON a skupinu PRE. Většina zákazníků si i v roce 2008 za svého dodavatele elektřiny volila právě dodavatelské společnosti náležející do těchto skupin, a to z důvodu relativně malého počtu aktivních nezávislých obchodníků na trhu v ČR a z důvodu zanedbatelných rozdílů v nabídkových cenách. Podíl těchto tří dodavatelů na trhu s elektřinou činil více než 95 procent celkové spotřeby konečných zákazníků v ČR; v případě odběratelů na hladině nízkého napětí byl jejich podíl dokonce více než 99 procent.

Na trhu s elektřinou působí také několik významnějších nezávislých obchodníků (cca dvacet), jejichž celkový podíl na trhu je v současné době do několika procent z celkové spotřeby elektřiny zákazníků. Tito dodavatelé doposud nabízeli elektřinu nakoupenou od menších výrobců či importovanou ze zahraničí většinou pouze velkým průmyslovým odběratelům z důvodu postupného otevírání trhu s elektřinou. Od roku 2008 začalo působit na

celorepublikové úrovni i několik nezávislých obchodníků soustředujících se na trh maloobdobatelů a domácností. Nové smlouvy na dodávku elektřiny jsou ve většině případů uzavírány na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou 3 měsíce, v některých případech se jedná o dobu určitou, která je obvykle 12 nebo 24 měsíců.

V průběhu samotného roku 2008 nedocházelo ze strany odběratelů k velkým změnám dodavatelů elektřiny. Ceny pro rok 2008 byly převážnou většinou dodavatelů již nasmlouvané v minulosti, tj. rozdíl v jejich nabídkových cenách byl minimální. V souvislosti s vysokou volatilitou cen elektřiny na burze v průběhu roku 2008, která především ovlivnila ceny elektřiny pro následující období – rok 2009 a dále, a odlišnou obchodní strategií jednotlivých dodavatelů lze pro rok 2009 již vidět výrazné změny v nabídkových cenách. Tato situace již přiměla poměrně značné množství i malých odběratelů ke změně dodavatele. Tento stav je nejvíce patrný na přelomu let 2008/2009, kdy zákazníci začali aktivně hledat nejvýhodnějšího dodavatele elektřiny, ke kterému následně přecházejí.

Z výše uvedených důvodů nelze jednoznačně definovat nabídkové ceny elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů. Zjednodušeně lze říci, že nabídková cena ze strany dodavatelů vychází z aktuální situace na trzích s elektřinou, tj. v současné době ovlivňuje výslednou cenu silové elektřiny spíše okamžik realizace obchodu než samotná kategorie odběratelů. Tato skutečnost platí především pro velké a střední odběratele, ale i v případě maloobdobatelů někteří dodavatelé začali nabízet produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny odvíjí od aktuální ceny na energetických burzách.

Podpora trhu a informovanost odběratelů

Pro zvýšení informovanosti účastníků trhu s elektřinou v problematice související nejen s dodávkou elektřiny na liberalizovaném trhu zavedly orgány státní správy (MPO, ERÚ aj.) na svých internetových stránkách sekci Často kladené dotazy, která shrnuje typické dotazy zákazníků a srozumitelnou formou na ně odpovídá. Sleduje se vývoj dotazů od účastníků trhu a na základě těchto podnětů se sekce Často kladené dotazy pravidelně aktualizuje.

Orgány státní správy na svých internetových stránkách informují nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, ale především o struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů a právech spotřebitele. Internetové stránky jsou navzájem provázány formou odkazů. Např. základním nástrojem ERÚ je interaktivní kalkulátor cen elektřiny, pomocí kterého si může každý odběratel připojený na hladinu nízkého napětí po zadání vstupních parametrů (region, distribuční sazba, výše spotřeby) porovnat celkové náklady na dodávku elektřiny u jednotlivých dodavatelů a případně vybrat nejvýhodnějšího dodavatele. Kalkulátor je pravidelně aktualizován a postupně rozšiřován i o další užitečné funkce a informace.

Počet zákazníků, kteří změnili dodavatele elektřiny

Podle údajů Operátora trhu s elektřinou, a. s., změnilo svého dodavatele elektřiny během roku 2008 celkem 57 689 odběratelů. Od počátku liberalizace trhu s elektřinou v ČR, tj. od roku 2002, změnilo svého dodavatele více než 120 tisíc subjektů, což jsou kumulativně více než 2 procenta všech odběrných míst (viz tabulka č. 1).

Proces změny dodavatele elektřiny

Samotný proces změny dodavatele, jehož postup je stanoven vyhláškou ERÚ č. 541/2005 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, neznamenal oproti předcházejícímu období výrazných změn, tj. celkový proces změny dodavatele elektřiny nesmí překročit 17 pracovních dnů (tj. 23 kalendářních dnů) od okamžiku žádosti

odběratele o změnu dodavatele. Za změnu dodavatele nejsou odběrateli účtovány žádné poplatky.

Přehled dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Tabulka č. 5 zobrazuje podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s elektřinou (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2008 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných dodavatelům elektřiny.

Tabulka č. 5 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2008	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	91	8	99	23
Měření	27	3	30	7
Zákaznický servis	7	1	8	2
Obchodní praktiky	5	6	11	3
Matoucí obchodní praktiky	3	1	4	1
Smluvní podmínky	53	7	60	14
Fakturování	35	4	39	9
Překážky pro změnu dodavatele	19	6	25	6
Problémy s dodávkou související k platbami (odpojení)	26	6	32	7
Problémy s dodávkou - technické záležitosti	83	2	85	20
Odmítnutí dodávky	5	0	5	1
Ostatní	33	1	34	8
Celkem	387	45	432	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

V roce 2008 Státní energetická inspekce řešila celkem 205 stížností v elektroenergetice. Z věcného hlediska byla podání zaměřena na vyúčtování a fakturaci, měření, nekvalitní dodávku, neoprávněné odběry, připojování odběrných míst, přeložky zařízení apod.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v roce 2008 velký počet stížností konečných spotřebitelů, které se týkaly zejména vysokých cen elektrické energie pro rok 2008. Řada podnětů zároveň směřovala vůči transparentnosti a objektivnosti ceny tvořené na PXE. V souvislosti s těmito podněty provádí Úřad šetření obchodování na PXE, jež však nebylo dosud ukončeno, tj. dosud nebylo shledáno případné porušení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (dále též zákon č. 143/2001 Sb.).

Celková platba, kterou konečný zákazník platí za dodávku elektřiny, se v případě konečných zákazníků skládá ze dvou základních částí. Jednou částí jsou regulované platby za dopravu elektřiny, které stanovuje pro každý kalendářní rok ERÚ. Druhou částí jsou pak platby za samotnou elektřinu jako komoditu a související služby, která regulována není a podléhá tržnímu prostředí. Ze závěrů předmětných šetření vyplývá, že hlavní vliv na změnu cen elektrické energie pro konečné zákazníky má velkoobchodní růst cen elektřiny, který je výsledkem tržního transparentního střetu nabídky s poptávkou. U konkrétních konečných zákazníků může pak ke změně ceny vést i celá řada dalších vlivů, jako je např. meziroční změna tvaru a charakteru odběru, výběr jiného produktu elektrické energie, změna regulovaných cen apod.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v rámci šetření zjistil, že ceny pro domácnosti a malé zákazníky dle předkládaných ceníků společností náležících do skupiny ČEZ, E.ON a PRE pro rok 2008 kopírují ceny dodavatele poslední instance podle § 12a energetického zákona, které stanovil ERÚ příslušnými cenovými rozhodnutími, tudíž ceny stanovené těmito společnostmi nepřesahují dále ceny regulované státem.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dále postupoval pro svoji nepříslušnost ERÚ ty podněty, které byly sice adresovány ÚOHS, avšak věcně se týkaly otázek, jejichž posouzení spadá do výlučné působnosti ERÚ. Nejčastěji se v oblasti elektroenergetiky jednalo o podněty občanů týkající se vysoké ceny regulované části cen za dodávky elektřiny či problematikou spojenou s elektrickými přípojkami, vyúčtováním služeb, neoprávněným odběrem, atd.

V roce 2008 nevedl ÚOHS v oblasti elektroenergetiky žádné správní řízení pro možné porušení § 3 a 11 zákona č. 143/2001 Sb. či porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení Evropských společenství.

3.2.3 Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Legislativní rámec činnosti ÚOHS je právě v oblasti ochrany hospodářské soutěže dán zákonem č. 143/2001 Sb., jenž vymezuje okruh subjektů, jejichž chování v rámci hospodářské soutěže upravuje. Zákon č. 143/2001 Sb. se vztahuje na všechny subjekty, které lze podřadit pod legislativní zkratku „soutěžitel“ ve smyslu § 2 zákona č. 143/2001 Sb., a na všechny sektory hospodářství bez výjimky, včetně energetiky, stejně jako na veřejné a soukromé podniky. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je jediným správním orgánem, který je oprávněn posuzovat, zda jednání soutěžitelů není porušením zákona o ochraně hospodářské soutěže. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pak konkrétními zásahy ve správních řízeních může ex post postihnout chování soutěžitele, které jde nad rámec zvláštního regulačního zákona.

Vzhledem k finanční a praktické náročnosti vybudování alternativních zařízení a sítí jsou soutěžitelé vlastníci již vybudovaná zařízení a sítě v odvětví energetiky, resp. do budoucna i nadále budou, soutěžiteli monopolními (jedná se o tzv. síťové monopoly); z těchto důvodů je dohled ÚOHS nezbytný.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vítá skutečnost, že ekonomické subjekty mají možnost získat cenové signály na trhu elektrické energie jako výsledek působení tržních sil, ať už tomu bylo v minulosti v důsledku fungování tzv. virtuální elektrárny prostřednictvím obchodování na OTE či od roku 2007 obchodování na PXE. Zatímco až do konce července roku 2008 docházelo k postupnému nárůstu cen elektrické energie zobchodované na PXE z důvodu postupné konvergence cen v ČR a okolních státech, došlo od pololetí roku 2008 k obrácení tohoto růstového trendu. V důsledku prudkého poklesu poptávky po elektrické energii způsobené nástupem globální ekonomické krize se cena elektrické energie postupně propadla na poloviční úroveň cen v červenci 2008. I v budoucnu lze reálně předpokládat úzkou korelaci mezi vývojem cen v ČR a především sousední Spolkové republice Německo a postupné srovnání cen v obou zemích. Nejvýznamnější objemy vývozu elektrické energie z ČR se postupně přesunuly směrem na Slovenskou republiku a dále na východ a odpadl tak vliv úzkého hrdla v podobě přeshraničního profilu ČR/SRN. Lze proto očekávat i postupné dorovnání současných rozdílů cen v obou zemích.

4 Regulace a struktura trhu se zemním plynem

4.1 Otázky regulace

4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit

Společnost RWE Transgas Net, s. r. o., držitel výlučné licence na přepravu plynu na území ČR, zajišťovala v roce 2008 přepravu zemního plynu pro účely zásobování konečných zákazníků a přepravu zemního plynu přes území ČR zejména na základě dlouhodobé smlouvy uzavřené se společností RWE Transgas, a. s., která zajišťuje přepravu dle smluv pro společnosti Gazprom export Ltd., Ontrans VNG Gastransport GmbH a Wintershall AG Kasel.

Vyhláška č. 524/2006 Sb., o pravidlech trhu s plynem, ukládá provozovateli přepravní soustavy zveřejňovat informace v takovém rozsahu, aby byly splněny požadavky bodu 3.3 přílohy A k nařízení 1775/2005/ES. Provozovatel přepravní soustavy na svých webových stránkách www.rwe-transgasnet.cz jedenkrát měsíčně zveřejňuje:

- roční plán odstávek jednotlivých částí přepravní soustavy a plán údržby,
- dlouhodobý plán rozšiřování přepravní soustavy,
- předpovědi volné přepravní kapacity na následující desetileté období pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy,
- historická minima a maxima využití přepravní kapacity a roční průměrné průtoky,
- hodnoty dodávky plynu do plynárenské soustavy, odběru plynu z plynárenské soustavy a velikost a směr systémové odchylky za plynárenský den,
- příjmy za odchylky nad povolenou toleranci, příjmy za chybějící vyrovnávací plyn a výdaje za přebývající vyrovnávací plyn.

Dále provozovatel přepravní soustavy denně zveřejňuje následující údaje:

- velikost technické, celkové sjednané pevné kapacity, celkové sjednané přerušitelné kapacity a volné přepravní kapacity pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy na následujících 18 měsících,
- indikativní dostupnost denních přepravních kapacit pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy den a týden dopředu,
- předběžné hodnoty dodávky plynu do plynárenské soustavy, odběru plynu z plynárenské soustavy a velikost a směr systémové odchylky za předchozí plynárenský den.

Informaci o dostupné technické kapacitě na všech svých předávacích hraničních stanicích Lanžhot, Hora sv. Kateřiny a Waidhaus poskytoval RWE Transgas Net, s. r. o., na svých webových stránkách ve struktuře dané nařízením 1775/2005/ES. V souladu s jeho požadavky byla přepravní kapacita nabízena jak na pevné, tak i na přerušitelné bázi, a to pro dobu trvání denních, měsíčních, ročních či víceletých smluv.

Přepravní soustava ČR nedisponuje žádnými omezeními, soustava je schopna přepravit požadované objemy plynu a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s plynem řešící nedostatek kapacit v plynárenské soustavě. V případě nedostatku kapacit byl uplatněn pro přidělení kapacit princip pro-rata.

Sekundární obchod s kapacitou, s komoditou a s nevyužitou tolerancí probíhal v roce 2008 prostřednictvím nástěnky (bulletin boardu) za podmínek stanovených vyhláškou

o pravidlech trhu s plynem a řádem provozovatele přepravní soustavy. Stejně jako v roce 2007 sekundární trh s kapacitou nebyl v roce 2008 likvidní vzhledem k dostatku primární kapacity.

Vyskytovala se pouze vyšší míra využití kapacity na vnitrostátní úrovni v distribučních soustavách, nebylo však nutné omezovat kapacitní požadavky zákazníků a zvyšovat kapacitní úroveň potrubí.

V roce 2008 platila stejná pravidla týkající se priorit při přidělování kapacit (národní/přeshraniční) v případě jejich obchodního nedostatku či problematiky tranzitu plynu jako v roce 2007. Vzhledem k dostatku primární kapacity na přepravní soustavě v roce 2008 nedošlo k praktické aplikaci těchto pravidel.

4.1.2 Regulace úkolů přepravních a distribučních společností

Plynárenská soustava v České republice

Vnitrostátní přepravní soustava je tvořena plynovody o celkové délce 1 183 km. Provozovatelem přepravní soustavy je společnost RWE Transgas Net, s. r. o., která zajišťuje jak přepravu plynu v tuzemsku, tak tranzit přes ČR. Přepravce dopravuje plyn do osmi regionálních distribučních soustav, z nichž každá má více než 90 tisíc konečných zákazníků. Dále pak na českém trhu působilo k poslednímu dni roku 2008 celkem 84 menších držitelů licence na distribuci zemního plynu v lokálních distribučních soustavách, jejichž prostřednictvím se zemní plyn dostává ke konečnému zákazníkovi za podmínek vymezených legislativním rámcem.

Bilanční centrum

Posláním Bilančního centra je získávání informací od provozovatele přepravní soustavy, provozovatelů distribučních soustav, z nichž každá má více než 90 tisíc odběratelů, a provozovatelů podzemních zásobníků plynu. Pro součinnost těchto subjektů je Bilanční centrum vybaveno právy specifikovanými v energetickém zákoně a současně mu vyplývají ze zákona povinnosti poskytovat na vyžádání MPO nebo ERÚ informace nezbytné pro výkon jejich práv a povinností. Získané informace (vývoj výroby, dodávky a spotřeby plynu, kapacity a výkonů přepravní soustavy, distribučních soustav, podzemních zásobníků plynu, volné akumulace apod.) poté zpracovává a publikuje.

Povinností konečných zákazníků je předávání měsíčních údajů o dodávce plynu Bilančnímu centru v případě, že si ji konečný zákazník zajišťuje sám, a to včetně dovozu. Konečný zákazník je také povinen informovat Bilanční centrum o změně svého dodavatele plynu.

Síťové tarify

Vyhláška ERÚ č. 150/2007 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, definuje základní principy výpočtu cen za přepravu a distribuci plynu konečným zákazníkům na území ČR.

Přeprava

Provozovateli přepravní soustavy hradí náklady na dopravu plynu přepravní soustavou České republiky, náklady spojené se zjišťováním a zajišťováním požadovaných standardů kvality zemního plynu (měření spalných tepel, tlaků apod.) a náklady související s vyrovnáváním plynárenské soustavy ČR konečními zákazníky využívající přepravní soustavu prostřednictvím obchodníků se zemním plynem.

Pro výši cen přepravy stanovených na principu entry/exit je důležitá výše povolených výnosů za přepravu plynu každoročně určovaná ERÚ. Jejich součástí jsou povolené náklady,

odpisy, zisk, korekční faktor a případně další uznané veličiny. Hodnota regulační báze aktiv, ze které je počítán zisk, je v průběhu II. regulačního období upravována o změny zůstatkových provozních aktiv – tím je společnost motivována k provádění investic.

Parametry pro výpočet povolených výnosů na rok 2008 byly stanoveny z dat předkládaných držitelem licence na přepravu plynu v regulačních výkazech za rok 2006 a v oficiálních dopisech – jde zejména o výši skutečných tržeb za přepravu plynu, skutečné množství ztrát a plynu na pohon kompresních stanic, výši nákladů na operátora trhu, výši skutečných nákladů na vyrovnávání přepravní soustavy apod. Na základě těchto údajů byl rovněž spočítán pro činnost přeprava plynu za rok 2006 korekční faktor uplatněný na ceny přepravy plynu pro rok 2008. Jeho výše je kladná, protože v roce 2006 držitel licence ve výsledku neutřžil tolik finančních prostředků, kolik mu bylo povoleno.

Součástí povolených výnosů jsou i náklady na vyrovnávání přepravní soustavy s využitím dostatečné výše rezervované kapacity v podzemních zásobnících plynu. Uznané náklady spojené s rezervovanou těžební kapacitou pro vyrovnávání přepravní soustavy na rok 2008 proti roku 2007 vzrostly z důvodu nárůstu ceny za uskladňování plynu.

V roce 2008 došlo k nárůstu celkových povolených výnosů provozovatele přepravní soustavy o 5,23 procenta. Tento nárůst je způsoben zvýšením nákladů souvisejících s institutem operátora trhu, který provozovatel přepravní soustavy zastává, dále nárůstem ceny za vyrovnávání přepravní soustavy, zahrnutím inflačních eskalačních koeficientů a připočtením kladného korekčního faktoru.

Z důvodu změny plánované rezervované kapacity pro rok 2008 na přepravní soustavě, ve srovnání s rokem 2007 byla navýšení výsledných cen přepravy rozdílná od výše nárůstu povolených výnosů, jednalo se o navýšení 6,01 procenta. Cena za denní rezervovanou kapacitu ve výstupním hraničním bodě se zvýšila o 9,06 procenta z důvodu nárůstu ceny za tranzit, od které je odvozována.

V konečných cenách přepravy je zohledněn typ smlouvy o přepravě plynu. Druhy smluv o přepravě plynu, které je možné uzavřít, jsou roční, denní nebo na období od jednoho do jedenácti měsíců, přičemž při ocenění smluv kratších než ročních je respektována skutečnost, že v jednotlivých měsících roku je přepravní soustava využívána různě, a proto náročnost zabezpečení přepravní kapacity pro kratší období závisí na konkrétních měsících a na délce platnosti smlouvy o přepravě. To se realizuje za pomoci koeficientů, jejichž velikost je pro jednotlivé měsíce různá a znevýhodňuje odběr v zimním období, kdy je obecně vyšší poptávka po této službě. Na základě těchto zmiňovaných koeficientů se rovněž oceňují denní smlouvy.

V celém II. regulačním období (od roku 2005 do 2009 včetně) se používá u stanovování cen za přepravu plynu metoda omezování povolených výnosů, tzv. revenue-cap. Princip rezervace kapacity u vnitrostátní přepravy je prováděn na základě entry/exit systému.

Cena za tranzit přes ČR byla v roce 2008 kalkulována na základě benchmarkingu konkurenčních tras přepravy zemního plynu. Podle schválené metodiky provozovatel přepravní soustavy stanovil dvousložkový tarif za tranzit pro rok 2008. První složka se vztahovala ke sjednané přepravní kapacitě pro pár vstupního a výstupního bodu mezinárodní přepravy, druhá složka pokrývala plyn na pohon kompresních stanic a činila 0,77 procenta ze skutečně přepraveného objemu plynu. Rovněž bylo umožněno uzavírat smlouvu o přepravě tranzitní soustavou na období kratší, tedy na období jednoho dne a více.

Distribuce

Licencovanou činnost distribuce plynu provozovalo v roce 2008 v České republice osm regionálních společností. K distribuční soustavě každé z těchto společností je připojeno více než 90 000 odběrných míst konečných zákazníků odebírajících zemní plyn. Celková délka plynovodů všech těchto distribučních soustav byla 65 661 km k datu 31. prosince 2008. Společnost RWE Gas International B. V. získala 100 procent podílu ve společnostech SČP Net, s. r. o., STP Net, s. r. o., ZČP Net, s. r. o., a v této souvislosti avizovala sloučení uvedených společností v průběhu roku 2009.

Distribuční soustavy, ke kterým je připojeno méně než 90 000 odběrných míst konečných zákazníků, jsou nazývány lokálními distribučními soustavami. Vstupní předávací body lokálních distribučních soustav jsou připojeny k regionálním distribučním soustavám. Provozovatelé lokálních distribučních soustav poskytují distribuční služby na omezeném území a doplňují tak distribuci zemního plynu zajišťovanou regionálními distribučními soustavami. Počet držitelů licence na distribuci plynu, kteří provozují lokální distribuční soustavy, klesl v průběhu roku 2008 z původního počtu 91 na 83.

Metoda trvale používaná pro regulaci cen licencovaných činností v plynárenství je omezování povolených výnosů, tzv. revenue-cap. Pro celé regulační období je stanoven k hodnotě povolených nákladů na distribuci faktor efektivity, kterým jsou společnosti stimulovány ke snižování provozních nákladů. Ceny jsou stanovovány na kalendářní rok s platností od 1. ledna příslušného roku. Stanovují se stejnou metodikou zvlášť pro provozovatele každé regionální distribuční soustavy. V závislosti na využívání distribuční soustavy jsou odběrná místa konečných zákazníků zařazována do odběrných pásem podle celkového ročního distribuovaného množství. Pro všechny provozovatele distribučních soustav jsou hranice odběrných pásem shodné.

Rok 2008 byl předposledním rokem II. regulačního období, které je pětileté. Ve výpočtu cen za distribuci se využívá výchozích parametrů stanovených pro celé regulační období a dat poskytovaných provozovateli regionálních distribučních soustav formou regulačních výkazů, jejichž předkládání upravuje sekundární energetická legislativa. V regulačních výkazech předkládají provozovatelé distribučních soustav ekonomická a technická data za předchozí kalendářní rok, dále distribuovaná množství, rezervovanou kapacitu a tržby za předchozí kalendářní rok v členění podle odběrných pásem a tlakových úrovní. Vykazují rovněž plánované hodnoty na rok následující.

Struktura cen za distribuci plynu byla v roce 2008 pro všechny kategorie zákazníků ve všech odběrných pásmech stanovena ve dvou složkách. Jednou složkou je cena za přidělenou distribuční kapacitu, kterou je pro konkrétní odběrné místo určena stálá platba v závislosti na sjednané distribuční kapacitě u odběrných míst s ročním odběrem plynu vyšším než 63 MWh. U odběrných míst s ročním odběrem plynu do 63 MWh je touto složkou stálý měsíční plat. Druhou složkou je cena za distribuované množství do konkrétního odběrného místa, na jejímž základě je určena proměnná platba závisící na množství distribuovaného plynu.

Výpočet cen za distribuci plynu je založen na plánovaném ročním distribuovaném množství plynu konkrétní distribuční soustavou a maximálním množstvím plynu přepraveného soustavou v jednom dni. V některých případech v roce 2008 odběratelé doplňovali roční smlouvy o distribuci plynu smlouvami i na období kratší než 12 měsíců. Pravidla trhu s plynem definují i krátkodobé smlouvy, měsíční, jejichž ceny jsou odvozeny od ceny roční obdobně jako měsíční cena za přepravu.

Ceny za distribuci plynu jsou, stejně jako ceny za přepravu, z důvodu zajištění nediskriminačního přístupu provozovatelů přepravní soustavy a distribučních soustav stanoveny jako pevné, není možno z nich poskytovat slevy ani je navyšovat.

V průběhu roku 2008 nebylo nutno z důvodu nedostatku distribuční kapacity ani jedním provozovatelem distribuční soustavy přistoupit k přerušení dodávek a nedošlo tedy k poskytnutí slevy za přerušení.

V tabulce č. 6 jsou uvedeny ceny za distribuci plynu pro rok 2008 pro jednotlivé kategorie konečných zákazníků dle členění Eurostatu v rozmezí od nejlevnější po nejdražší distribuční soustavu s více než 90 000 odběrnými místy. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a bez daně z přidané hodnoty.

Tabulka č. 6 Průměrné ceny za distribuci plynu v roce 2008

Kategorie dle Eurostatu	Cena za distribuci	
	min CZK	max CZK
I4-1	45,69	92,93
I1	144,27	248,74
D3	158,68	286,88

Zdroj: Český statistický úřad

Kvalita služeb

Vyhláška č. 545/2006 Sb., o kvalitě dodávek plynu a souvisejících služeb v plynárenství, upravuje základní pravidla ve vztahu ke konečným zákazníkům, kterými se musí řídit nejen obchodníci s plynem, ale také provozovatelé distribučních soustav, provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé podzemních zásobníků plynu.

Vyhláška stanoví požadovanou kvalitu dodávek a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi v plynárenství, výše náhrad za její nedodržení a lhůty pro uplatnění nároků na náhrady. V této souvislosti byla v roce 2008 na internetových stránkách ERÚ umístěna informace týkající se možnosti uplatnění a získání náhrady v případě nedodržení standardu vymezeného vyhláškou. Zveřejněná informace zvýšila povědomost konečných zákazníků o existenci vyhlášky a nároků z ní vyplývajících.

Držitel příslušné licence je povinen dodržovat parametry stanovené vyhláškou a parametry kvality také zveřejňovat. Vyhláška stanoví, že každý držitel licence, který je odpovědný za dodržování standardů uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup vždy do 31. března kalendářního roku souhrnný výkaz dodržování všech standardů za předchozí kalendářní rok. Poprvé byl výkaz zveřejněn k 31. březnu 2008 za rok 2007. Z důvodu splnění této povinnosti ERÚ předal podnět ke kontrole SEI. Z šetření vyplynulo, že bylo zkontrolováno celkem 162 licencovaných subjektů. V 61 případech byl souhrnný výkaz dodržování standardů za rok 2007 zveřejněn v termínu stanoveném vyhláškou. U zbývajících kontrolovaných subjektů byl výkaz zveřejněn před zahájením nebo v průběhu kontroly.

Dne 22. prosince 2008 byla společností Pražská plynárenská, a. s., zaslána na ERÚ žádost o poskytnutí výjimky na asi 6 měsíců, která se týkala dodržování lhůt stanovených vyhláškou v záležitosti vyřizování reklamací. Jako důvod byl uveden přechod na jiný informační systém. Žádosti vyhověno nebylo.

Jak vyplývá ze souhrnného výkazu dodržování standardů za rok 2008, došlo k porušení standardů ve čtyřech případech. Konkrétně byly vyplaceny náhrady za porušení standardů týkající se lhůt pro vyřízení reklamace měření dodávky plynu, standardu lhůty pro vyřízení reklamace vyúčtování přepravy, distribuce nebo uskladňování plynu a dále za porušení standardu lhůty pro vyřízení reklamace vyúčtování dodávky plynu.

Informace o podmínkách přepravy a distribuce plynu

V řádech provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav jsou definovány podmínky přepravy a distribuce plynu v rámci ČR, které jsou zveřejněny na příslušných internetových stránkách.

Ceny za přepravu a distribuci plynu stanovované ERÚ lze zjistit v cenovém rozhodnutí ERÚ, které je dostupné na jeho oficiálním webu, a zároveň na internetových stránkách příslušného provozovatele.

Vyrovnávání

Charakteristika fungování modelu trhu s plynem se v hodnoceném období v zásadních parametrech vyrovnávání nezměnila. Proces vyrovnávání byl založen na denním intervalu hodnocení odchylek.

Provozovatel přepravní soustavy disponoval nad rámec volné akumulace těžebním/vtláčecím výkonem podzemního zásobníku plynu a limitovaným množstvím plynu v tomto zásobníku k zajištění fyzického bilancování soustavy.

Pro obchodní bilancování zůstal zachován princip stanovení bilanční tolerance na základě vzorce shodného pro všechny subjekty bilancování. Koefficienty pro výpočet bilanční tolerance stanovil ERÚ v návaznosti na využití přepravní soustavy a výše akumulace.

Pro případ vyhodnocení bilanční odchylky a možnosti využití bilanční tolerance byla celá ČR jednou bilanční zónou. Pokud došlo k překročení bilanční tolerance, docházelo k tzv. mimotoleranční bilanční odchylce, která podléhala zpoplatnění cenou stanovenou cenovým rozhodnutím ERÚ.

Subjekty zúčtování měly možnost přenesení odpovědnosti za odchylku po jednotlivých odběrných místech, rovněž bylo možné přenést celkovou odpovědnost za odchylku, kdy s tímto převodem byl spojen i převod celkové tolerance převádějíciho subjektu zúčtování.

Z důvodu neexistence dostatečně likvidního trhu s denní referenční cenou vzniklou efektivním střetem nabídky a poptávky (dokonalá konkurence) probíhalo vyrovnání bilančních odchylek formou naturálního plnění. Subjekty zúčtování vyrovnávaly bilanční odchylku za den D ve dni D + 2 podle předběžných výsledků měření. Provozovatel přepravní soustavy následně provedl vyhodnocení celého kalendářního měsíce, na základě kterého subjekty zúčtování vyrovnaly součet skutečných bilančních odchylek za daný kalendářní měsíc v průběhu 15. až 24. dne následujícího měsíce.

V případě nevyužití možnosti naturálního plnění uhradil příslušný subjekt zúčtování chybějící bilanční plyn za cenu, která byla vzhledem k chybějící denní tržní ceně zemního plynu stanovena ERÚ jako 1,6násobek maximální ceny zemního plynu od RWE Transgas, a. s. Cena za přebývající bilanční plyn byla stanovena jako 0,4násobek této ceny, platbu za přebývající bilanční plyn hradil provozovatel přepravní soustavy. Maximální cena zemního plynu pro výpočet ceny za chybějící a přebývající bilanční plyn se v roce 2008 pohybovala mezi 546,40 a 802,92 Kč/MWh včetně obou těchto hranic.

4.1.3 Unbundling

Nejvýznamnější transformační událostí roku 2008 byl vznik nové společnosti E.ON Distribuce, a. s. zajišťující současně distribuci elektřiny a plynu. Nová společnost vznikla ke dni 1. června 2008 fúzí plynárenské společnosti JČP Distribuce, s. r. o., a elektroenergetické společnosti E.ON Distribuce, a. s. Vznik společnosti zajišťující distribuci dvou komodit vyvolal požadavky na změny v regulačním výkaznictví, které budou z tohoto důvodu

definovány v průběhu roku 2009. Bude se jednat zejména o alokační pravidla pro přiřazení společných režijních nákladů k činnosti distribuce elektřiny, respektive distribuci plynu.

Dále se v roce 2008 ze společnosti Moravské naftové doly, a. s., vyčlenila specializovaná společnost MND Gas Storage, a. s., zabývající se podzemním uskladňováním plynu.

S ohledem na požadavky efektivního manažerského a funkčního unbundlingu regulovaných společností v duchu zmiňovaných směrnic EU však regulátor nedisponuje dostatečnými pravomocemi k jejich prosazování, které jsou například definovány v dokumentu Pokyny pro informační a funkční unbundling organizace ERGEG. Jedná se zejména o pravomoci, které umožňují definovat dostatečné množství lidských, fyzických a finančních prostředků pro výkon síťové činnosti a definování pravidel pro poskytování sdílených služeb. Z hlediska nezávislé prezentace regulovaných společností stále převládá koncept využívání společného využívání značky, designu a loga firem v rámci holdingových struktur.

Z hlediska požadavků regulátora na nezávislost nejsou kladeny žádné speciální nároky na provozovatele přepravní soustavy, pro kterého platí stejný režim jako pro provozovatele distribučních soustav.

4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Spotřeba plynu

Spotřeba zemního plynu v ČR má již několik let mírně klesající tendenci. Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2008 dosáhla výše 8 685 mil. m³. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby dosáhla výše 9 178 mil. m³. Výhřevnost zemního plynu dodávaného konečným spotřebitelům v posledních letech vzrůstá. Její hodnota je cca 9,52 kWh/m³ (34,27 MJ/m³). Hodnota spalného tepla je přibližně 10,56 kWh/m³ (38,02 MJ/m³).

Vlastní zdroje a dovoz

Celková spotřeba zemního plynu je v ČR zajišťována z domácích a zahraničních zdrojů. Protože produkce zemního plynu je v ČR zanedbatelná, je nutné téměř celou spotřebu ČR dovážet ze zahraničí. Zemní plyn byl dovážen z Ruské federace, Norského království a SRN. Z Ruské federace bylo dovezeno 6 401 mil. m³, z Norského království 2 073 mil. m³ a ze SRN 218 mil. m³. Dovoz zemního plynu byl zajištěn zejména dlouhodobými kontrakty na dodávku zemního plynu typu „take or pay“. Smluvní stranou těchto kontraktů je v ČR téměř vždy společnost RWE Transgas, a. s. Ze tří čtvrtin roční spotřeby ČR se jedná o zemní plyn od ruského producenta OAO Gazprom Export (73,6 procent), další část dodávají norští producenti (23,9 procent) a malý podíl má i zemní plyn od německých společností (2,5 procenta). V roce 2008 na českém trhu s dovozem zemního plynu začali, mimo již etablované společnosti RWE Transgas, a. s., a VEMEX, s. r. o., s podílem dovozu 7,9 procent, působit i noví dovozci zemního plynu: společnosti Wingas GmbH & Co.KG, Lumius, spol. s r. o., a Česká plynárenská, a. s., jejichž podíl na dovozu plynu dosáhl hodnoty 2,3 procent (dovozní kontrakty ze SRN a Norského království). Domácí spotřeba ČR je pokrývána z vlastních zdrojů z 1,3 procenta. Tuzemské dodávky v roce 2008 činily celkem 116,6 mil. m³. Jedná se především o těžbu zemního plynu společností Moravské naftové doly, a. s., na jižní Moravě s dodávkou převážně pro společnost Jihomoravská plynárenská, a. s., (JMP, a. s.) a podniky spřízněné se společností Moravské naftové

doly, a. s., a z menší části o tzv. povrchovou degazaci plynu z černo-uhelných dolů na severní Moravě společnostmi UNIGEO, UNIMASTER a OKD pro místní potřebu v regionu distribuční společnosti SMP Net, s. r. o.

Cena za přístup do podzemního zásobníku

V roce 2008 na trhu uskladňování zemního plynu na území ČR působily vedle společnosti RWE Gas Storage, s. r. o., která vlastní celkem šest z osmi podzemních zásobníků plynu umístěných na území ČR, i majetkově propojené společnosti MND Gas Storage, a. s. a SPP Bohemia, a. s.

Provozovatelem podzemního zásobníku plynu Uhřice je společnost MND Gas Storage, a. s., majitelem i provozovatelem zásobníku Dolní Bojanovice, který je využíván z technických důvodů týkajících se připojení na přepravní soustavu a na základě smluv pouze pro potřeby Slovenské republiky, je firma SPP Bohemia, a. s.

V roce 2008 patřilo více než 90 procent plynu uskladněného v podzemních zásobnících plynu pro dodávky pro český trh společnosti RWE Transgas, a. s., zbývající část vlastnily společnosti Pražská plynárenská, a. s., italská společnost ENOI S. p. A., Pragoplyn, a. s., a United Energy Trading, a. s.

Dostupnost skladovací kapacity včetně dalších informací je indikována na webových stránkách provozovatelů, odkud lze získat i vzory žádostí o rezervaci kapacity. Pokud vznikne nová skladovací kapacita (např. intenzifikací zásobníku či ukončením smlouvy s některým z uskladňovatelů), je nabídnuta zájemcům ve veřejné aukci za předem zveřejněných podmínek.

Cena za uskladňování v podzemních zásobnících plynu není regulována, stanovuje si ji každý provozovatel podzemního zásobníku plynu sám. Průměrná cena za uskladňování plynu v ČR byla 1,39 Kč/m³ pracovního objemu ve skladovacím roce 2008/2009 (od 1. dubna 2008 do 31. března 2009), pro kalendářní rok 2008 činila 1,32 Kč/m³ pracovního objemu.

Službu uskladňování plynu do cen dodávky zahrnuje sám dodavatel plynu v podobě nákladů na její nákup podle vlastní zvolené obchodní strategie. Každý obchodník tedy sám rozhoduje, jakým způsobem tyto náklady na zakoupenou službu zahrne do proměnných a fixních složek ceny dodávky.

Noví hráči na trhu s plynem

Nově vstupující obchodníci se již plně zapojili do konkurenčního boje o odběratele plynu, a to hlavně v kategorii velkoodběr. Subjekty, které byly aktivní již v roce 2007, dodávaly plyn také v roce 2008. Těmito subjekty byly Moravské naftové doly, a. s., jejichž podíl na trhu byl vzhledem k dodávkám čtyřem konečným zákazníkům (spřízněným se společností Moravské naftové doly, a. s.) spíše malý, svou produkci plynu dodávají hlavně společnosti Jihomoravská plynárenská, a. s. Obchodníkem, který významně expandoval a prosazoval se na českém trhu, byla společnost VEMEX, s. r. o., která je nepřímo kontrolována ruskou společností OAO Gazprom a která dovážela plyn na základě kontraktu s touto společností. Společnost VEMEX, s. r. o., se začala prosazovat zejména v kategorii zákazníků velkoodběr s rovnoměrným odběrovým diagramem. Druhou rychle expandující společností se stala společnost Lumius, spol. s r. o., která se zaměřila na odběratele na pomezí velkoodběru a středního odběru. Dalším významným obchodníkem byla společnost Petr Lamich – LAMA INVESTMENTS, a. s., která profituje zejména z těžby vlastních zdrojů, čímž se mohla zaměřit i na sezónní zákazníky z řad tepláren.

Během roku 2008 byl v ČR registrován zvýšený zájem také o kategorie střední odběr a maloodběr. O tyto zákazníky hlavně soutěžily společnosti Lumius, spol. s r. o.,

Pragoplyn, a. s., a Česká Energie, a. s. Podíl ostatních nových obchodníků s plynem je zanedbatelný. Celkově na českém plynárenském trhu v roce 2008 aktivně usilovalo o konečné zákazníky 18 obchodníků s plynem.

Smluvní vztahy

Nákupní kontrakty obchodníků s plynem, kteří tvořili společný podnik s provozovatelem distribuční soustavy s více než 90 tisíci odběrateli, na dodávku konečným zákazníkům v roce 2008 byly založeny na dlouhodobých kontraktech typu „take or pay“. Objem nakoupeného plynu byl poskytnut takřka ze 100 procent společností RWE Transgas, a. s. I ostatní obchodníci s plynem uzavírali většinu smluv na nákup zemního plynu s klauzulí „take or pay“.

Na rozdíl od roku 2007 již nebyla zavedena žádná omezení velkoobchodních cen, a proto se již ceny zemního plynu neodvíjely od cenových rozhodnutí ERÚ.

Společnosti s tržním podílem větším než 5 procent

Nejvýznamnější společností na českém trhu je stále společnost RWE Transgas, a. s., která je na velkoobchodním trhu jediným hráčem s tržním podílem vyšším než pět procent. Hlavní činností společnosti je obchod se zemním plynem dle energetického zákona. RWE Transgas, a. s., výhradně kontroluje dceřinou společností RWE Transgas Net, s. r. o., která se od 1. ledna 2006 stala provozovatelem přepravní soustavy, a RWE Gas Storage, s. r. o. Tato společnost je provozovatelem 75 procent uskladňovací kapacity na území ČR. Do celkové uskladňovací kapacity je zahrnut i podzemní zásobník Dolní Bojanovice, který je však využíván pro potřeby Slovenské republiky.

Dalším významným obchodníkem s plynem byla v roce 2008 společnost Pražská plynárenská, a. s., (PP, a. s.), u níž drží kumulovaný majoritní podíl (cca 74 procent) německá energetická skupina E.ON. Ta však společnost PP, a. s., neovládá.

Posledním obchodníkem s plynem, který v roce 2008 přesáhl pětiprocentní hranici na trhu, byla společnost VEMEX, s. r. o.

Fúze a akvizice v sektoru plynárenství za rok 2008

V roce 2008 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže neposuzoval žádné spojení soutěžitelů v sektoru plynárenství.

4.2.2 Struktura maloobchodního trhu

V ČR je celkem 102 držitelů licence na obchod s plynem, což proti minulému roku představuje o 14 licencí více. Na trhu však působí rozhodující velkoobchodní dodavatel plynu, společnost RWE Transgas, a. s. Další velkoobchodní dodavatelé nepřekročili v roce 2008 desetiprocentní podíl prodaného plynu v ČR.

Po unbundlingu regionálních plynárenských společností zůstalo rozhodujícími dodavateli plynu na maloobchodním trhu osm držitelů licence na obchod s plynem, z nichž každý dodává zemní plyn více než 90 tisícům odběratelů, a nově společnost VEMEX, s. r. o., která zajišťuje zemní plyn velkým odběratelům. Dodávky poslední instance v domácích zónách vymezených distribuční soustavou distributora zajišťují právně oddělení regionální obchodníci. Podíl obchodníků s plynem na celkové spotřebě zemního plynu na území ČR je zobrazen v tabulce č. 7. Šest z devíti rozhodujících dodavatelů je ovládáno skupinou RWE a podíl množství dodávaného plynu těmito dodavateli činí 72,23 procenta z celkové spotřeby zemního plynu v ČR. Další dva patří do skupiny E.ON, jejich podíl na trhu činí 16,66 procenta.

Další držitelé licence na obchod s plynem jsou buď souběžní držitelé licence na distribuci plynu, provozovatelé lokálních distribučních soustav, kteří působí v rámci své lokální distribuční soustavy, nebo subjekty zaměřující se pouze na obchod se zemním plynem, jejichž podíl na trhu stále stoupá. Dodávky všech ostatních obchodníků dodávajících plyn konečným zákazníkům, kteří nejsou uvedeni v předchozím odstavci, nepřekročily v součtu 2,61 procenta celkového množství plynu dodaného všem konečným zákazníkům v ČR. Dále se jedná o obchodníky, kteří doposud nezahájili licencovanou činnost.

Tabulka č. 7 Podíl obchodníků dodávajících zemní plyn konečným zákazníkům v ČR

	Rok 2007 [%]	Rok 2008 [%]	Rozdíl [%]
E.ON	4,27	4,09	-0,18
JMP	22,61	20,97	-1,64
PP	11,66	11,78	+0,12
SČP	12,89	9,27	-3,62
SMP	16,95	14,60	-2,35
STP	10,57	10,56	-0,01
VČP	10,50	9,76	-0,74
ZČP	7,66	7,07	-0,59
VELEX	2,59	5,86	+3,27
Ostatní	0,33	6,04	+3,76

Zdroj: Bilanční centrum, Energetický regulační úřad

Struktura konečných zákazníků v České republice

Zákazníci jsou v souladu s energetickou legislativou ČR rozděleni podle roční spotřeby zemního plynu do následujících segmentů:

- domácnosti a maloodběratelé (roční spotřeba do 630 MWh/rok),
- střední odběratelé (roční spotřeba od 630 do 4 200 MWh/rok),
- velkoodběratelé (roční spotřeba nad 4 200 MWh/rok).

V tabulce č. 8 jsou uvedeny ceny dodávky v členění na kategorie spotřebitelů podle definic Eurostatu, které poskytl pro zpracování národní zprávy Český statistický úřad. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a zahrnují všechny služby, tedy distribuci, přepravu, uskladňování, komoditu a další obchodní služby. Ve sloupci A jsou uvedeny ceny bez daně z přidané hodnoty, ve sloupci B včetně veškerých daní. Kromě daně z přidané hodnoty ve výši 19 procent a ekologické daně na zemní plyn používaný pro výrobu tepla bez ohledu na jeho využití ve výši 30,60 Kč/MWh nezahrnovala cena za dodávku zemního plynu pro konečné zákazníky v roce 2008 žádnou další daň nebo poplatek.

Tabulka č. 8 Ceny dodávky plynu konečného zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni ve čtvrtletí v ČR v roce 2008 v Kč/MWh

Období	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4-1	
	A	B	A	B	A	B
1.1.2008	915,60	1 089,56	880,21	1 078,05	697,37	860,47
1.4.2008	946,23	1 126,01	909,80	1 113,26	734,39	904,52
1.7.2008	1 038,75	1 236,11	1 011,38	1 234,14	804,06	987,43
1.10.2008	1 166,15	1 387,72	1 119,08	1 362,31	954,41	1 166,35

Zdroj: Český statistický úřad

Ceny pro sektor maloobděl, domácnost a částečně i střední odběr platí obvykle po dobu jednoho čtvrtletí. U kategorie velkoobděl je cena platná jeden měsíc. Periodicita změn cen dodávky zemního plynu však v průběhu kalendářního roku není u jednotlivých obchodníků stejná a závisí na jejich obchodní politice. Změny vycházejí převážně ze změn nákupní ceny plynu a portfolia zákazníků konkrétního obchodníka.

Někteří velcí zákazníci mají cenu stanovenou cenovým vzorcem. U nich dochází ke změnám cen měsíčně. Další možností pro velké zákazníky je fixování ceny na období do konce příslušného roku, tedy fixace až na dobu 12 měsíců.

Typická smlouva pro odběratele ze segmentu domácnosti je uzavřena na dobu neurčitou a je uzavřena jako smlouva o sdružené dodávce zemního plynu. To znamená, že příslušný obchodník zajišťuje pro spotřebitele veškeré služby spojené s dodávkou plynu (přeprava, uskladňování, distribuce a samotná komodita).

Proces změny dodavatele plynu

Postup při změně dodavatele zemního plynu je upraven § 36 až § 38 vyhlášky č. 524/2006 Sb., o pravidlech trhu s plynem, ve znění vyhlášky č. 321/2007 Sb. Změna dodavatele plynu je u konečných zákazníků možná vždy k prvnímu dni v měsíci a podléhá registraci u správce příslušné bilanční zóny. Zákazníci, kteří mají instalováno měření typu C (typicky domácnost a maloobděl), mohou měnit dodavatele plynu jednou za půl roku s výjimkou změny dodavatele za dodavatele poslední instance. U ostatních typů měření je změna možná měsíčně.

Proces změny dodavatele plynu nebyl v průběhu roku 2008 měněn, platí princip popsany v předchozí zprávě.

Institutu změny dodavatele plynu využilo v roce 2008 více konečných odběratelů než v roce předchozím. Také lze na základě dat uvedených v kapitole 2.1.2 v tabulce č. 2 říci, že zájem obchodníků se rozšiřuje i na další segmenty trhu.

Přehled dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

V tabulce č. 9 jsou uvedeny podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s plynem (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2008 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných dodavatelům plynu.

Tabulka č. 9 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2008	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	35	6	41	45
Měření-množství plynu	0	4	4	4
Stanovení výše záloh	6	8	14	16
Kontrola vyúčtování	7	0	7	8
Zařazení do odběrného pásma	3	1	4	4
Fakturační, zúčtovací období	2	1	3	3
Cenový kalkulátor	3	0	3	3
Informace o obchodnících	8	0	8	9
Kvalita	3	0	3	3
Technické záležitosti	4	0	4	4
Ostatní – porušení EZ	0	1	1	1
Celkem	71	21	92	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

Na úseku plynárenství bylo v roce 2008 vyřešeno 62 stížností. Stížnosti byly zaměřeny zejména na platby za dodávku plynu, nesprávný postup při fakturaci dodávek plynu, nesprávné účtování při změně ceny plynu, nezapočítání všech zaplacených záloh do konečné faktury a nevrácení přeplatků.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v roce 2008 řadu stížností spotřebitelů, které se vztahovaly zpravidla k vysokým cenám zemního plynu účtovaných jim v průběhu celého roku. Celý rok byl typický kontinuálním nárůstem ceny zemního plynu, což bylo pochopitelně veřejností vnímáno negativně. V souvislosti s nárůstem ceny zemního plynu směřovala řada stížností i na výši záloh za odběr zemního plynu, které mají za cíl pokrýt celoroční spotřebu odběratele a rozprostřít platbu za zemní plyn v rámci předem dohodnuté periodicity. V souvislosti s těmito podněty provedl v daných případech ÚOHS související šetření, jenž v případě stanovení výše záloh v září roku 2008 indikovalo možné porušení § 11 zákona č. 143/2001 Sb. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil proto počátkem roku 2009 se společností RWE Transgas, a. s., správní řízení.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zároveň ve spolupráci s ERÚ pokračoval v šetření podnětu spočívajícího v možném porušení § 11 zákona č. 143/2001 Sb. společnostmi RWE Transgas, a. s. a RWE Gas Storage, s. r. o., na trhu uskladňování zemního plynu v podzemních zásobnících plynu. Toto šetření i nadále probíhá.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže postupoval pro svoji nepříslušnost ERÚ ty podněty, které mu byly sice adresovány, avšak věcně se týkaly otázek, jejichž posouzení spadá do výlučné působnosti ERÚ. Nejčastěji se v oblasti plynárenství jednalo o podněty občanů zabývajících se vysokou cenou za dodávky zemního plynu účtované jim v minulosti až do 31. března 2007 plynárenskými společnostmi, či problematikou spojenou s plynovými přípojkami, vyúčtováním služeb, neoprávněným odběrem, atd.

V roce 2008 nevedl ÚOHS v oblasti plynárenství žádné správní řízení pro možné porušení § 3 a §11 zákona č. 143/2001 Sb. či porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení Evropských společenství.

4.2.3 Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Vzhledem k tomu, že soutěžitelé vlastníci zařízení a sítě v odvětví plynárenství obdobně jako v elektroenergetice jsou a do budoucna i nadále budou monopolisty (jedná se o tzv. síťové monopoly), je rovněž nezbytný dohled ÚOHS, pokud jednání účastníka trhu vede k nedovolenému omezování hospodářské soutěže podle zákona o ochraně hospodářské soutěže. K dohledu nad dodržováním stanovených pravidel pro fungování trhu s plynem je příslušná SEI. Zvýšená pozornost je danému sektoru věnována již od 1. ledna 2007, kdy se trh se zemním plynem stal plně liberalizovaným.

V roce 2008 proběhl, po konzultaci s ÚOHS a ERÚ, prodej zemního plynu pro roky 2009 a 2010 dominantním hráčem na trhu (společností RWE Transgas, a. s.) veřejným a nediskriminačním způsobem s cílem předejít možnému narušení hospodářské soutěže. Existovala možnost nákupu plynu nejen pro zmíněné roky 2009 a 2010, ale i pro další tři roky. Nicméně této možnosti nikdo nevyužil, neboť pro tyto roky nebyla stanovena prodejní cena za plyn.

Podmínky prodeje byly dominantním hráčem zpřístupněny všem potenciálním odběratelům v květnu roku 2008 přes elektronické rozhraní. Samotný proces prodeje probíhal mezi červnem a zářím daného roku. Tímto způsobem byly uskutečněny všechny obchody dominantního hráče se zemním plynem na českém trhu mimo již uzavřené kontrakty z dřívější doby. Celkem se procesu prodeje dominantním hráčem účastnilo 20 subjektů, smlouvu o nákupu a prodeji zemního plynu pak uzavřelo 12 z nich.

5 Bezpečnost dodávek

5.1 Trh s elektřinou v roce 2008

5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy

Celková tuzemská spotřeba elektřiny za rok 2008 včetně ztrát v sítích dosáhla hodnoty 72 TWh, což představuje prakticky nulový nárůst oproti roku 2007. Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 14. února 2008 v 15 hod s brutto spotřebou ve výši 10 880 MW. Ve srovnání s rokem 2007, kdy roční maximum spotřeby dosáhlo dne 29. listopadu 2007 v 17 hod. hodnoty 11 059 MW, to bylo o 179 MW (1,6 procenta) méně. V roce 2008 takřka ustal trend mírného nárůstu domácí spotřeby elektřiny z předchozích let. Na pokrytí domácí spotřeby se podílel import elektřiny ze zahraničí méně než v předchozím roce (celkově bylo importováno o 1,68 TWh méně). Na straně výroby byl během celého roku patrný vliv preference obnovitelných zdrojů ve výrobě elektřiny podle příslušné směrnice EU a domácí legislativy.

V několika následujících letech nelze očekávat výraznější nárůst spotřeby či velikosti maxima zatížení. Naopak, vzhledem k současné hospodářské situaci ve světě i v ČR dochází ke stagnaci, případně může dojít i k poklesu a následně pak mírnému nárůstu spotřeby elektřiny. Tendence ke zvyšování spotřeby u maloobdětelů je navíc kompenzována úsporami a snižováním energetické náročnosti v průmyslu.

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy ČR odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpůrné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí nárůst potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se nevyskytují s výjimkou možných výrazných odchylek ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách žádné anomálie.

5.1.2 Instalovaný výkon

Celková hodnota instalovaného výkonu elektráren v ČR k 31. prosinci 2008 je 17 724 MW, kdy přibližně 58 procent výkonu elektráren je připojeno přímo do přenosové soustavy a 42 procent do distribuční soustavy.

Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2008 je uvedena v tabulce č. 10.

Tabulka č. 10 Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2008

10 685 MW	parní elektrárny (60,3 procenta),
3 760 MW	jaderné elektrárny (21,2 procenta),
2 192 MW	vodní elektrárny včetně přečerpávacích (12,4 procenta),
898 MW	plynové a paroplynové elektrárny (5,1 procenta),
190 MW	alternativní zdroje (1,1 procenta) – z toho vítr 150 MW.

Zdroj. Energetický regulační úřad

V roce 2008 se zvýšil celkový instalovaný výkon elektráren proti roku 2007 o 163 MW. Z toho instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace vzrostl proti roku 2007 o 37 MW, instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren se meziročně zvýšil o 83 MW. U obnovitelných a alternativních zdrojů došlo k celkovému meziročnímu nárůstu výkonu o 43 MW. Instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání vzrostl o 16 MW. U alternativních elektráren došlo k poklesu o necelých 10 MW. Převážnou většinu nárůstu, tj. více než 36 MW, tvořilo zvýšení výkonu u větrných elektráren.

Uvedeného zvýšení celkového instalovaného výkonu (163 MW) bylo dosaženo převážně investicemi do rekonstrukce stávajících výroben.

V nejbližších třech letech se nepředpokládá uvedení žádného nového velkého zdroje s instalovaným výkonem nad 50 MW spalujícího fosilní paliva či využívajícího jadernou energii do provozu. Z důvodů stálé podpory obnovitelných zdrojů lze očekávat výstavbu většího počtu těchto zdrojů o menších jednotkových výkonech. V podmínkách ČR má největší perspektivu rozvoje spalování biomasy v lokálních teplárnách, v omezené míře lze také očekávat výstavbu malých vodních a větrných elektráren. Pro ostatní obnovitelné zdroje nejsou na území ČR vhodné resp. optimální podmínky. Přesto zaznamenáváme zvýšený zájem o fotovoltaické elektrárny. V nejbližších několika letech lze očekávat výstavbu elektráren využívajících obnovitelné zdroje až do celkové výše několika stovek MW výkonu.

5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje

Výstavbu nového energetického zdroje lze zahájit na základě získání stavebního povolení vydaného místně příslušným stavebním úřadem. Jednou z hlavních podmínek vydání stavebního povolení je předložení odborné studie dokazující, že nový zdroj nemá negativní vliv na životní prostředí. V případě výroben elektřiny o celkovém instalovaném výkonu 30 MW a více je nutné také získat autorizaci na výstavbu vydávanou MPO v souladu se státní energetickou koncepcí. Výrobce elektrické energie má právo připojit a provozovat své zařízení k elektrizační soustavě po splnění podmínek připojení definovaných příslušnou energetickou legislativou a na základě získání licence na výrobu elektřiny, kterou vydává ERÚ. Rovněž má právo dodávat elektřinu v souladu s pravidly provozování distribuční resp. přenosové soustavy (Grid Code). Podmínkou získání licence na výrobu je především souhlas s uvedením zařízení do provozu a dále prokázání profesní a finanční způsobilosti k provozu výroby.

Pro nové zdroje není obecně zavedena obligatorní investiční podpora ze státního rozpočtu, určité dotace lze však získat od státu a fondů po splnění požadovaných podmínek. U zdrojů do celkového instalovaného výkonu 1 MW lze ze strany výrobce také uplatnit daňové prázdny (tax holidays) po dobu prvních pěti let provozu.

5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit

Zákon o podpoře elektřiny z obnovitelných zdrojů představuje významný posun pro rozvoj výroby elektřiny z těchto zdrojů. Investorům do obnovitelných zdrojů zaručuje maximálně patnáctiletou dobu návratnosti vložených prostředků u jednotlivých kategorií obnovitelných zdrojů. Výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů mají od roku 2006 v souladu se zákonem možnost volby mezi výkupem elektřiny za garantované ceny ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy nebo příspěvkem k tržní ceně elektřiny (systém tzv. zelených bonusů, jejichž výši reguluje stát). Podporu prostřednictvím výkupních cen nelze uplatňovat v případě společného nebo paralelního spalování biomasy a fosilního paliva. Ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy je povinnost přednostního připojení výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů.

Novela energetického zákona zároveň upravila od roku 2006 podporu výroby elektřiny při kombinované výrobě elektřiny a tepla, která je pro všechny kategorie zdrojů realizována pouze prostřednictvím příspěvků k tržní ceně. Zároveň však byla nově od roku 2006 zavedena podpora pro výrobu elektřiny z druhotných zdrojů, která je taktéž realizována prostřednictvím příspěvku k tržní ceně elektřiny.

5.1.5 Investice do oblasti přenosu

Provozovatel přenosové soustavy především preventivně posiluje stávající vedení např. náhradou jednoduchého vedení dvojitým či úpravou stávajících vedení s cílem zvýšení přenosové schopnosti (např. zvyšováním stožárů kvůli dovoleným průhybům lan). Rekonstrukce jednoduchého vedení Slavětice – Dürrohr 400 kV na vedení dvojité, která byla uvedena do provozu v listopadu roku 2008, znamená zdvojnásobení nominální přeshraniční přenosové kapacity tohoto vedení. Do roku 2012 bude ukončena výstavba nového vedení 400 kV Horní Životice – Krasíkov, které jednak zajistí standardní spolehlivost zásobování Ostravska a dále zvýší propustnost toků vedení ve směru sever - jih.

Dále je v plánu výstavba či rekonstrukce několika vedení 400 kV (Krasíkov – Horní Životice, Výškov – Chotějovice, Hradec – Verněřov, Výškov – Čechy Střed a Výškov – Babylon).

V budoucnu lze očekávat výstavbu vedení pro připojení nových zdrojů především na úrovni distribuční soustavy. Názorným příkladem jsou obnovitelné zdroje, např. větrné farmy, jejichž výstavba se plánuje v oblastech s poměrně malou hustotou zasíťování. V nejbližších letech nechystá český PPS výstavbu žádného nového přeshraničního vedení z důvodu nedostatečných vnitřních přenosových kapacit u sousedních PPS.

5.2 Trh s plynem v roce 2008

5.2.1 Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2008

Zásobování ČR zemním plynem v průběhu celého roku 2008 probíhalo plynule podle prvního odběrového stupně v poměru 73,6 procent z Ruské federace, 23,9 procent z Norského království a 2,5 procenta ze SRN.

Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2008 dosáhla výše 8 685 mil. m³ (tj. 7 034,6 Mtoe), což představuje zvýšení o 0,4 procenta (32 mil. m³) proti roku 2007. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby činila 9 178 mil. m³ (tj. 7 433,9 Mtoe) a vykazuje meziroční nárůst o 1,2 procenta.

Tabulka č. 11 Vyhodnocení zdrojů a spotřeby zemního plynu v ČR

Údaje v [mil. m ³ při 15°C]	rok 2008	rok 2007	rok 2006	rok 2005	rok 2004	rok 2003
Nákup celkem	8 692,5	8 378,8	9 794,0	9 358,6	8 860,5	9 522,8
PZP zahraniční těžba	454,7	482,8	461,5	808,4	1 063,3	988,8
PZP zahraniční vtláčení	-443,7	-549,4	-499,6	-499,1	-968,7	-950,4
PZP ČR těžba	1 374,8	1 652,7	1 806,1	1 640,7	1 873,5	1 498,4
PZP ČR vtláčení	-1 509,2	-1 362,0	-2 353,5	-1 942,4	-1 322,5	-1 541,4
dodávka MND Hodonín	102,8	77,6	57,5	49,2	40,5	33,3
povrchová degazace OKD Paskov	13,8	18,8	19,5	11,6	5,3	7,9
Dodávky celkem	8 685,8	8 699,3	9 285,5	9 427,0	9 551,9	9 559,4
Bilanční rozdíl (změna akumulace, vlastní spotřeba)	-0,6	-46,7	-16,1	135,0	139,2	179,9
Spotřeba celkem	8 685,2	8 652,6	9 269,4	9 562,0	9 691,1	9 739,3

Zdroj: Bilanční centrum

Celková výše spotřeby zemního plynu byla ovlivněna zejména průběhem teplot ovzduší v topné sezóně.

Zemní plyn se do ČR dovážel z Ruské federace (v objemu 6 401 mil. m³), Norského království (v objemu 2 073 mil. m³) a SRN (v objemu 218 mil. m³), přičemž celkový nákup (dovoz) zemního plynu pro potřeby ČR dosáhl objemu 8 693 mil. m³ při 15°C. Proti roku 2007 byl dovoz vyšší o 314 mil. m³.

Dovoz byl doplněn pouze nízkým objemem dodávek z tuzemských zdrojů, a to povrchovou degazací, jež má lokální význam pro severomoravský region, a dodávkou Moravských naftových dolů, a. s. Hodonín, z nalezišť v jihomoravském regionu. Tuzemské dodávky MND a OKD činily 116,6 mil. m³/rok, tj. 1,3 procenta z celkových dodávek.

Tabulka č. 12 Vývoj skutečných spotřeb zemního plynu v letech 1995 až 2008

Rok	prům. tepl. v topném období [°C]	průměrná roční teplota [°C]	roční spotřeba [mil.m ³]	meziroční změna	
				[mil.m ³]	[%]
1995	3,1	8,3	8 075	+1 141	+16,4
1996	1,0	6,6	9 306	+1 231	+15,2
1997	2,3	7,9	9 441	+135	+1,5
1998	3,3	8,5	9 390	-51	-0,5
1999	3,2	8,7	9 427	+37	+0,4
2000	4,8	9,5	9 148	-279	-2,9
2001	2,9	8,2	9 773	+625	+6,8
2002	3,6	9,0	9 542	-231	-2,4
2003	3,6	8,6	9 739	+197	+2,1
2004	3,1	8,2	9 691	-48	-0,5
2005	2,5	8,0	9 562	-129	-1,3
2006	3,3	8,5	9 269	-294	-3,1
2007	4,2	9,4	8 653	-616	-6,7
2008	2,4	9,3	8 685	+32	+0,4

Zdroj: Bilanční centrum

Spotřeba zemního plynu v ČR stagnuje již od roku 1997 a od roku 2004 dochází k mírnému snižování spotřeby. V roce 2009 lze předpokládat pokračování současného trendu stagnace spotřeby zemního plynu a návrat na hodnoty nad 9 000 mil. m³.

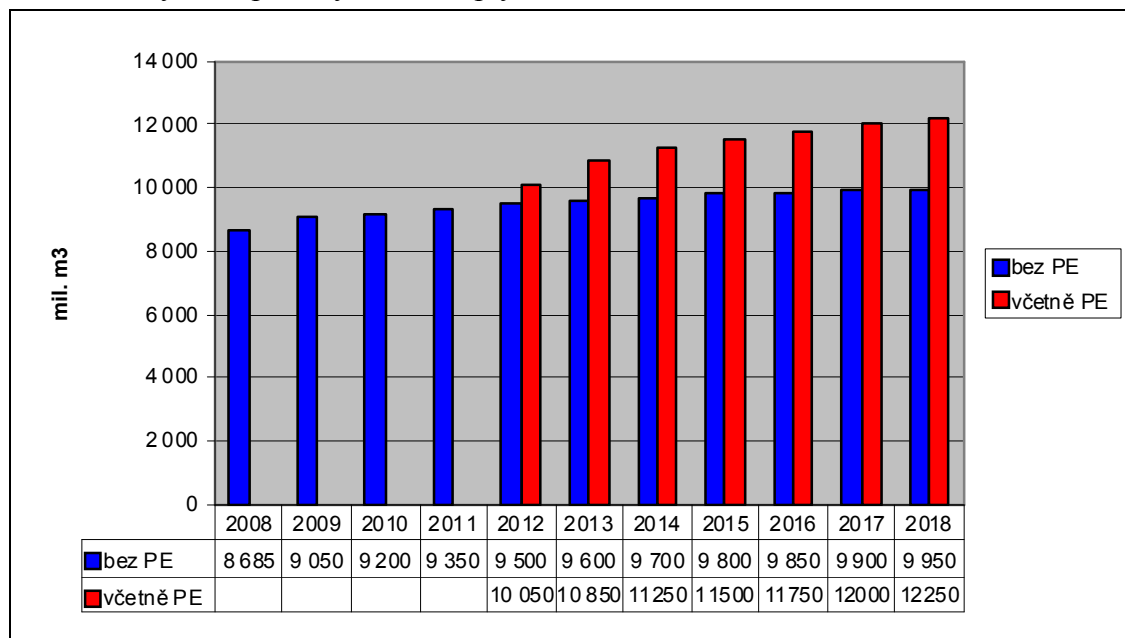
Hlavní příčinou současného snižování spotřeby je především nárůst ceny ropy, a tím následně i zemního plynu.

Další příčinou snižování spotřeby je snaha konečných zákazníků o úspory energie. Jedná se zejména o dokonalejší a modernější kotelny, zateplení budov, úsporu energie následkem energetických auditů a téměř dokončenou plynofikaci obcí a měst.

Ve výhledu let 2008 až 2018 lze předpokládat mírný meziroční nárůst od 0,5 procent do 1,2 procent (graf č. 3), a to především pokud v tomto období dojde k určité stabilizaci cen a zdůraznění výhody zemního plynu jako ekologického paliva. V případě zvažované výstavby plynových elektráren by pak spotřeba zemního plynu od roku 2012 narůstala vyšším tempem, dosud však není rozhodnuto, zda-li se bude jednat o náhradu za uhelné elektrárny s trvalým provozem nebo pouze o špičkové zdroje, což podstatně ovlivní množství spotřebovaného plynu.

Jedním z cílů Státní energetické koncepce je nezvyšovat závislost ČR na dovozu energetických surovin. O skutečné spotřebě však rozhoduje trh a ten na základě rostoucích cen, úspor energie a dalších výše uvedených důvodů potvrzuje předpověď Státní energetické koncepce, která neočekává výrazný nárůst spotřeby zemního plynu v budoucích letech, s výjimkou níže uvedeného uplatnění zemního plynu v plynových elektrárnách.

Graf č. 3 Výhled spotřeby zemního plynu v ČR v letech 2008 - 2018

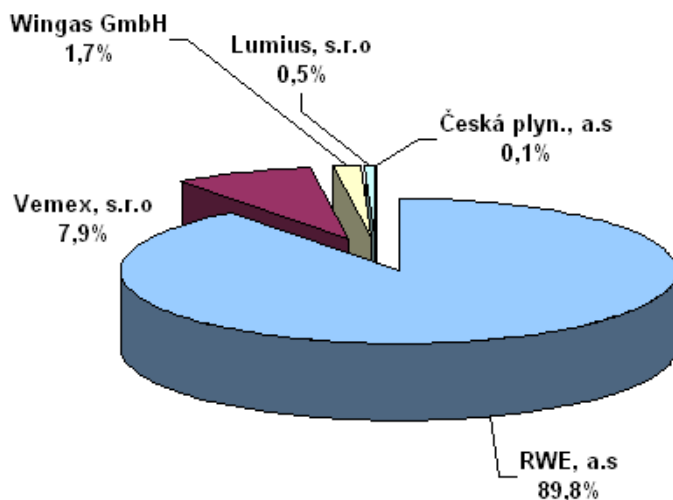
bez PE = bez plynových elektráren
 včetně PE = včetně plynových elektráren
 Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

5.2.2 Dovození kontrakty

Dovoz, který je z hlediska zdrojů zemního plynu pro ČR rozhodující, zajišťovaly na základě dlouhodobých kontraktů s norskými a ruskými producenty společnosti RWE Transgas, a. s., VEMEX, s. r. o., Wingas GmbH, Lumius, spol. s r. o., a Česká plynárenská, a.s.

Graf č. 4 Podíl dovozu zemního plynu v roce 2008

Podíl dovozu zemního plynu dle obchodních společností v roce 2008

Zdroj: Bilanční centrum

Společnost RWE Transgas, a. s., zůstal i v roce 2008 dominantním dovozcem, jeho podíl na trhu však klesl již pod 90 procent.

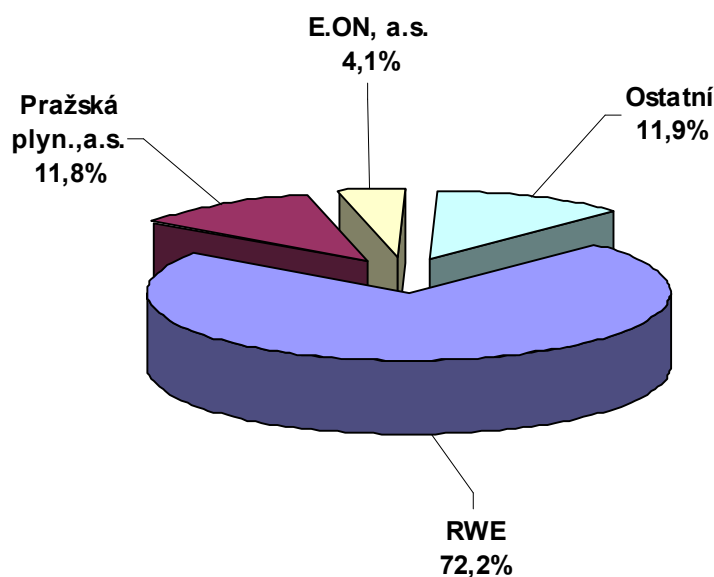
Dlouhodobý kontrakt společnosti RWE Transgas a. s., se společností Gazprom Export LTD (dříve Gazexport) na dodávky zemního plynu původně uzavřený do konce roku 2013 byl prodloužen do roku 2035, kontrakt s norskými producenty je uzavřen do konce roku 2017.

Společnost VEMEX, s. r. o., uzavřela s Gazprom Exportem v roce 2007 pětiletý kontrakt na dodávky zemního plynu do ČR v ročním objemu 0,5 mld. m³ s tím, že jak délku kontraktu, tak i roční objem je možné zdvojnásobit.

5.2.3 Trh s plynem

Trh s plynem se od plného otevření v roce 2007 dynamicky rozvíjel. K tradičním dodavatelům, kterými byli regionální obchodníci s plynem ze skupiny RWE, skupiny E.ON a Pražská plynárenská, a. s., přibyli noví dodavatelé, takže podíl skupiny RWE na obchodu s plynem konečným zákazníkům poklesl na 72,23 procent. Novými dodavateli se staly společnosti mající přímé obchodní vztahy s producenty plynu, domácí producenti plynu a také dodavatelé elektřiny, kteří dodávají konečným zákazníkům i zemní plyn. Největší podíl mezi novými dodavateli měla společnost VEMEX, s. r. o.

Graf č. 5 Podíl obchodu se zemním plynem v roce 2008

Zdroj: Bilanční centrum, Energetický regulační úřad

Plná liberalizace trhu s plynem přinesla také možnost konečným zákazníkům změnit svého dodavatele plynu. Tuto možnost od počátku otevření trhu s plynem dne 1. ledna 2005 využili zákazníci všech kategorií na 7 751 odběrných místech, v roce 2008 pak na 596 odběrných místech. Detailní přehled podává následující tabulka č. 13.

Tabulka č. 13 Počet změn odběrných míst

Zákazníci kteří změnili dodavatele plynu – počty odběrných míst		
	Od 1.1.2005	V roce 2008
VO	237	129
SO	123	90
MO	856	366
DOM	6 535	11

Pozn.: Hodnoty uvedené v tabulce zahrnují i změny dodavatele z důvodů vzniklých na straně dodavatelů.
Zdroj: Bilanční centrum

5.2.4 Investice do rozvoje soustavy

Investice do rozvoje plynárenské soustavy by měly především být vyvolány potřebami trhu. Roli regulačního orgánu pro rozvoj plynárenské soustavy hraje MPO, které uděluje autorizace na výstavbu ve formě státního souhlasu dle energetického zákona. Ministerstvo průmyslu a obchodu udělilo společnosti RWE Transgas Net, s. r. o., v roce 2006 autorizaci na výstavbu části plynovodu na českém území, spojujícího plynárenskou soustavu ČR s Polskem (plynovod Třanovice – Skoczów). Stavba tohoto interkonektoru měla začít již v roce 2008, avšak vzhledem k určitým problémům bude zahájena ve druhé polovině roku 2009. Zprovozněna by měla být do konce roku 2010.

Další významnou stavbou, která naváže na plynovod Nord Stream, bude tranzitní plynovod GAZELLE, který propojí hraniční předávací stanice Hora sv. Kateřiny a Waidhaus přes území ČR, jehož roční kapacita by v roce 2011 měla činit 30 - 33 mld. m³.

V plánu investic některých plynárenských společností jsou na období následujících tří let uvažovány ještě další investice, konkrétně přeshraniční plynovody Záhoří – Spáleníště (Rakousko) a Břeclav – Reintal (Rakousko).

Největší provozovatel podzemních zásobníků v ČR společnost RWE Gas Storage, s. r. o., připravuje investici do rozšíření skladovací kapacity PZP Tvrdonice a Třanovice o 545 mil. m³ v průběhu následujících tří let. Také provozovatel podzemního zásobníku MND Gas Storage, a. s., připravuje investice do rozšíření skladovacích kapacit PZP Uhřice – Jih a další investor ze skupiny MND výstavbu nového PZP Dambořice o celkové kapacitě 660 mil. m³. Při realizaci těchto investic vzroste kapacita PZP v ČR o 1,2 mld. m³, čímž se přiblíží 50 procentům celkové roční spotřeby plynu.

Ministerstvo průmyslu a obchodu Evropskou komisí o těchto připravovaných investicích informovalo prostřednictvím „Hlášení Komisi Evropské unie o investičních projektech v zájmu Společenství v sektoru ropy, zemního plynu a elektřiny“.

5.2.5 Podzemní zásobníky plynu

Vzhledem k nerovnoměrné spotřebě plynu v letním a zimním období zajišťovaly rovnováhu mezi zdroji a spotřebou podzemní zásobníky zemního plynu, které slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách vyšších, než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí.

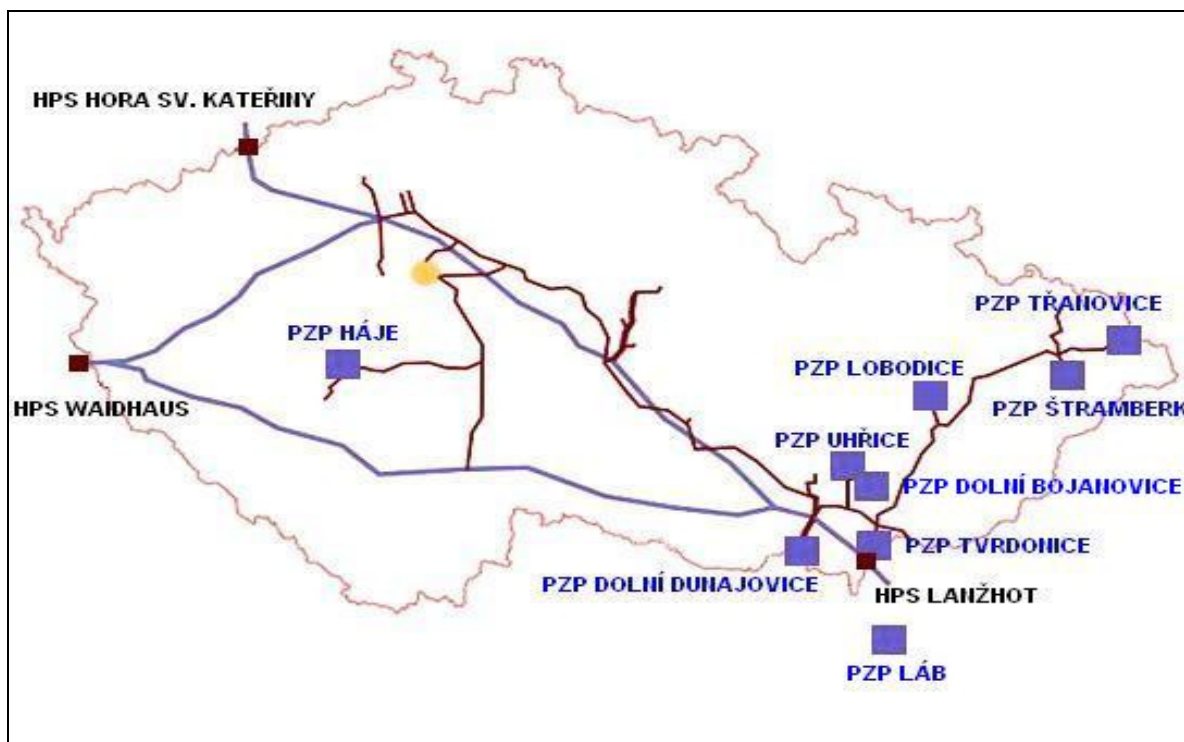
Do tuzemských PZP bylo v roce 2008 uskladněno 1 509 mil. m³ a odtěženo 1 375 mil. m³, celkové saldo PZP tak bylo 124 mil. m³ ve prospěch vtlačení. Do zahraničního PZP Láb na Slovensku bylo uskladněno 444 mil. m³ a odtěženo 455 mil. m³.

Stav zásob v PZP k 1. lednu 2008 na území ČR byl 1 758 mil. m³, zahraniční PZP Láb měl objem 375 mil. m³, celkový objem v PZP k dispozici byl 2 133 mil. m³.

Vzhledem k mimořádně teplému zimnímu období byly zásoby ve všech PZP po ukončení těžby k 30. březnu 2008 ve výši 1 122 mil. m³.

Stav provozních zásob před topnou sezónou 2008/2009 představoval v tuzemských PZP objem 2 398 mil. m³ a zahraničních 550 mil. m³, tedy celkem 2 948 mil. m³, což činí 30 procent celkové roční spotřeby plynu v ČR. Maximální denní těžební kapacita ze všech PZP činí na začátku zimního období 55,7 mil. m³, z PZP na území ČR 49,7 mil. m³.

K 31. prosinci 2008 byl konečný stav zásob v PZP pro potřebu ČR 2 209 mil. m³, z toho konečný stav PZP ČR byl 1 884 mil. m³ a v PZP Láb bylo k dispozici 325 mil. m³.

obrázek č. 1 - rozložení podzemních zásobníků sloužících pro potřeby ČR

5.2.6 Opatření pro stavy nouze

Česká republika v souladu s ustanovením směrnice 2004/67/ES o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu stanovila bezpečnostní standard dodávky plynu, který jsou povinni plnit všichni obchodníci s plynem. Toto opatření je implementováno do legislativy ČR.

Kromě toho byla pro zajištění bezpečnosti dodávek určena další opatření pro všechny účastníky trhu s plynem, jako jsou dlouhodobé smlouvy na dodávky plynu až do roku 2035, diverzifikace zdrojů dodávek plynu z Ruské federace a Norského království, koordinovaný dispečink mezi PPS a PDS, provozovateli skladování plynu v podzemních zásobnících o kapacitě 30 procent roční spotřeby a další. Opatření pro stavy nouze řeší prováděcí vyhláška MPO č. 375/2005, která je závazná pro všechny plynárenské podnikatele.

Dle platného energetického zákona jsou také všichni plynárenští podnikatelé, kromě obchodníků s plynem, povinni vypracovat havarijní plány jimi provozovaných zařízení, řídit se jimi a každoročně je předkládat MPO ke kontrole.

Standardní havarijní plán plynárenského podnikatele obsahuje klasifikaci poruch a havárií, definici stavu nouze a jeho předcházení, vyhlášení stavu nouze, všeobecné povinnosti při řešení havarijních stavů, složení Havarijní komise a vypracování havarijního protokolu. V operativní části pak jsou uvedeny zásady pro likvidaci poruchových stavů na plynárenském zařízení, související dokumentace plynárenských rozvodů a zařízení a plán spojení a dosažitelnosti Havarijní komise.

5.2.7 Bezpečnostní standard dodávky

Bezpečnostním standardem požadované dodávky plynu se rozumí zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu při předcházení stavu nouze a nebo při stavech nouze pro domácnosti a ty konečné zákazníky, kteří nemohou přejít na jiné zdroje energie, a to zejména pro následující situace:

- a) pro částečné přerušení dodávky plynu po dobu trvající osm týdnů a v rozsahu 20 procent z celkového denního objemu všech dovozních kontraktů určených pro zajištění dodávek konečným zákazníkům příslušného obchodníka na území ČR nebo pro zajištění spotřeby příslušného zákazníka, který si obstarává plyn sám v zimním období,
- b) pro spotřebu plynu v pěti po sobě následujících extrémně chladných kalendářních dnech, přičemž extrémně chladným kalendářním dnem se rozumí den, v němž průměrná denní teplota zůstane nižší než $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$,
- c) pro pokrytí poptávky po plynu pro všechny možnosti rozsahu spotřeby vyvolané vývojem venkovních teplot v průběhu nejchladnějšího období od 1. října do 31. března, které se vyskytlo v posledních 20 letech předcházejících danému roku.

Bezpečnostní standard dodávky plynu pro ČR pro maximální denní odběr při průměrné denní teplotě $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$ dle výše uvedených kritérií činí 65 775 tis. m^3 a je zajišťován s ohledem na počty a velikost připojených zákazníků jednotlivými obchodníky s plynem. U nejvýznamnějších obchodníků jej zobrazuje tabulka č. 14.

Tabulka č. 14 Bezpečnostní standard dodávky u nejvýznamnějších obchodníků s plynem, zásobujících konečné zákazníky

obchodník s plynem	dodavatel	BSD pro max. denní odběr v roce při $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$	
		[tis. m^3]	[Mtoe]
Pražská plynárenská, a. s.	RWE Transgas, a. s.	8 770	7,103
Středočeská plynárenská, a. s.		6 850	5,548
E.ON Energie, a. s.		2 600	2,105
Západočeská plynárenská, a. s.		4 300	3,482
Severočeská plynárenská, a. s.		6 300	5,102
Východočeská plynárenská, a. s.		6 330	5,127
Jihomoravská plynárenská, a. s.		17 224	13,951
Severomoravská plynárenská, a. s.		9 978	8,082
MND Hodonín, a. s.	MND Hodonín, a. s.	173	0,140
Wingas GmbH	Wingas GmbH	500	0,405
VEMEX, s.r.o.	Gazexport Ltd.	2 500	2,025
Lumius, spol. s r.o.	E.ON Gastransport	250	0,202
Celkem ČR		65 775	53,276

Zdroj: Bilanční centrum

5.2.8 Kvalita a úroveň údržby soustavy

Podle platného energetického zákona č. 458/2000 Sb. jsou všichni provozovatelé plynárenské přepravní soustavy, plynárenské distribuční soustavy a podzemního zásobníku plynu povinni každoročně zpracovávat zprávu o kvalitě a úrovni údržby jimi provozovaného plynárenského zařízení a předložit ji MPO.

Zprávy o kvalitě a úrovni údržby obsahují v základní části seznam vnitřních předpisů k organizaci a metodice provádění údržby a technické údaje o provozovaných plynárenských zařízeních, pro něž je prováděna údržba. V operativní části zprávy o kvalitě a úrovni údržby je uveden způsob zajišťování údržby, metody kontrol stavu zařízení a používaná technika a technologie pro údržbu. Zpráva se dále zabývá stavem protikorozní ochrany plynovodů a kontrolou úrovně odorizace zemního plynu na všech odorizačních stanicích. V případě

poruchy nebo havárie plynárenského zařízení zpráva obsahuje její popis, způsob odstranění a přijatá opatření.

Ministerstvo průmyslu a obchodu průběžně sleduje a vyhodnocuje zprávy o kvalitě a úrovni údržby všech provozovatelů plynárenských zařízení a může konstatovat, že tato činnost je na velmi vysoké úrovni. Důkazem toho je skutečnost, že za celou dobu provozu tranzitního plynovodu od roku 1972 (a ani plynovodu Bratrství od roku 1967) nikdy nedošlo k přerušení zásobování zemním plynem z důvodu zanedbání údržby.

5.2.9 Pobídky k investicím

V souladu se směrnicí č. 2003/55/EC a zákonem č. 458/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů (energetický zákon) byl zaveden tzv. autorizační princip při povolování nových plynárenských zařízení. V roce 2008 bylo v rámci této činnosti uděleno MPO 31 autorizací. Z toho 30 na vysokotlaké plynovody a jedna na rozšíření podzemního zásobníku plynu Třanovice.

Jako přímou pobídku pro investice umožňuje národní legislativa výjimku z přístupu třetích stran k nové infrastruktuře dle čl. 22 směrnice 2003/55/ES, kterou v roce 2008 v ČR žádný investor nevyužil.

6 Otázky veřejné služby

6.1 Základní informace

Povinnosti veřejné služby a ochrany spotřebitelů v energetice, uložené členským státním k implementaci zejména směrnicemi č. 2003/54/ES a 2003/55/ES, byly ČR provedeny především zákonem č. 670/2004 Sb., který novelizoval stávající energetický zákon, a částečně též přijetím zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

6.2 Povinnost nad rámec licence

V případech naléhavé potřeby a ve veřejném zájmu je ERÚ oprávněn rozhodnout o uložení povinnosti nad rámec licence podle ustanovení § 12 energetického zákona. Subjekt, vůči kterému takové rozhodnutí směřuje, je povinen vykonávat činnost distribuce elektřiny nebo plynu mimo své vymezené území a vlastníci nezbytných distribučních zařízení jsou povinni tato zařízení za náhradu k výkonu povinnosti nad rámec licence poskytnout. Tuto povinnost může ERÚ uložit nejdéle na 12 měsíců.

V roce 2008 nevydal ERÚ žádné rozhodnutí o uložení povinnosti nad rámec licence.

6.3 Dodavatel poslední instance

Podle ustanovení § 12a energetického zákona je dodavatel poslední instance povinen dodávat elektřinu nebo plyn za ceny stanovené ERÚ domácnostem a malým zákazníkům, kteří o to požádají. Doba, po kterou je vymezený okruh zákazníků oprávněn využívat tuto službu, není omezena. Dodavatelem poslední instance je držitel licence na obchod s elektřinou nebo s plynem, o jehož výběru pro vymezené území rozhoduje ERÚ. Do doby rozhodnutí o určení dodavatele poslední instance vykonává tuto povinnost ten držitel licence na obchod s elektřinou nebo s plynem, který je nebo byl součástí téhož vertikálně integrovaného podnikatele, kde se nachází odběrné místo dotčeného konečného zákazníka.

Úprava procesu žádání o dodávky elektřiny od dodavatele poslední instance je obsahem ustanovení § 1 vyhlášky č. 541/2005 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, ve znění vyhlášky č. 552/2006 Sb., vyhlášky č. 365/2007 Sb. a vyhlášky č. 454/2008 Sb. Obdobná úprava pro využití dodávek plynu od dodavatele poslední instance je obsahem ustanovení § 36 až 38 vyhlášky č. 524/2006 Sb., o pravidlech pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek plynu, ve znění vyhlášky č. 184/2007 Sb., vyhlášky č. 321/2007 Sb. a vyhlášky č. 354/2008 Sb.

Energetický regulační úřad dosud nevydal žádné rozhodnutí o výběru dodavatele poslední instance. Z tohoto důvodu jsou tímto dodavatelem obchodníci určení energetickým zákonem.

6.4 Označování podílů primárních zdrojů použitých/záruky původu

Výrobce elektřiny má podle ustanovení § 23 odst. 2 písm. k) energetického zákona povinnost informovat účastníky trhu o podílu zdrojů použitých pro výrobu elektřiny, o podílu množství emisí CO₂ a o množství radioaktivního odpadu vyprodukovaného při výrobě elektřiny v uplynulém roce. Rovněž obchodník s elektřinou je podle § 30 odst. 2 písm. e) energetického zákona povinen uvádět při vyúčtování dodané elektřiny konečným zákazníkům jako součást dokladů údaje o podílu každého zdroje elektřiny na celkové směsi paliv

dodavatele za předchozí rok a odkaz na veřejný zdroj informací o dopadu výroby na životní prostředí.

6.5 Odpojování konečných zákazníků

Energetický zákon nerozlišuje za účelem přerušení dodávky či odpojení jednotlivé skupiny zákazníků. Na základě energetického zákona je možné konečného zákazníka odpojit nebo mu přerušit dodávku energií pouze z taxativně stanovených důvodů, např. z důvodu neoprávněného odběru, při bezprostředním ohrožení života, zdraví nebo majetku osob a při likvidaci těchto stavů, při stavech nouze a při předcházení těmto stavům, při provádění plánovaných prací na zařízeních soustavy, při vzniku a odstraňování poruch na zařízeních, při odběru elektřiny zařízeními, která ohrožují život, zdraví nebo majetek osob nebo ovlivňují kvalitu elektřiny v neprospěch ostatních odběratelů.

Oprávnění provozovatele distribuční soustavy na omezení nebo přerušení dodávky energie odběrateli při neoprávněném odběru elektřiny/plynu je energetickým zákonem upraveno stejným způsobem po celou dobu trvání kalendářního roku. Energetický zákon tedy neobsahuje žádná omezení pro využívání tohoto oprávnění ze strany provozovatele distribuční soustavy např. v období zimních měsíců.

Údaje o počtu odpojených zákazníků, u kterých provozovatel distribuční soustavy přistoupil k omezení nebo přerušení dodávky energie z důvodu neplnění platebních povinností vyplývajících z výsledků vyúčtování skutečného odběru, evidují jednotliví provozovatelé distribučních soustav. Energetický regulační úřad tyto údaje nemá k dispozici.

6.6 Smluvní ochrana konečných zákazníků

Energetický zákon vymezuje podstatné náležitosti smlouvy o dodávce elektřiny, resp. plynu. Každý konečný zákazník má tak právo uzavřít smlouvu o dodávce, která bude obsahovat všechny náležitosti předvídané přílohou A směrnic č. 2003/54/ES a 2003/55/ES.

6.7 Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s elektřinou

Energetický regulační úřad navázal při stanovení ceny pro konečného zákazníka na rok 2007 a nadále setrval u diferenciací plateb za distribuční služby na hladině nízkého napětí v závislosti na charakteru odběru. Na hladině nízkého napětí byl zachován přibližně původní rozsah tarifních sazeb, který tak umožňuje zákazníkům optimalizovat své náklady na služby související s dodávkou elektřiny.

V roce 2008 v ČR nepodléhaly cenové regulaci dodávky elektřiny pro žádnou z kategorií konečných zákazníků, s výjimkou regulace ceny dodávky elektřiny zákazníkům kategorie domácnosti a malých zákazníků využívajících služby dodavatele poslední instance. Cena za dodávku elektřiny dodavatele poslední instance je v souladu s čl. 3 odst. 3 směrnice 2003/54/ES regulována ERÚ jako cena maximální.

Cenové úrovně dodávky elektřiny poslední instance pro rok 2008 byly stanoveny cenovým rozhodnutím ERÚ č. 9/2007 ze dne 26. listopadu 2007, kterým se stanovují ceny elektřiny a souvisejících služeb. Cena dodávky elektřiny dodavatele poslední instance byla regulována ERÚ jako cena maximální, a to pro všechny kategorie zákazníků, kteří jsou oprávněni takové dodávky elektřiny využít, přičemž cena se skládala ze stálého platu, platby za dodávku elektřiny ve vysokém tarifu a platby za dodávku elektřiny v nízkém tarifu. Jednotlivé ceny se pak liší v závislosti na charakteru odběru a způsobu využití odebírané elektřiny.

Podle informací ERÚ je však institut dodavatele poslední instance spíše teoretickou záležitostí a není možno uvést žádné informace týkající se rozložení, resp. skladby zákazníků využívajících práva na dodávku poslední instance, neboť v průběhu roku 2008 zatím žádný zákazník tohoto práva nevyužil.

6.8 Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s plynem

Cenovým rozhodnutím ERÚ č. 11/2007 ze dne 26. listopadu 2007 byly stanoveny pro kalendářní rok 2008 ceny pro licencované činnosti přeprava a distribuce plynu, ve kterých není možná konkurence. Monopolní postavení provozovatelů uvedených činností vyplývá z vlastnictví přepravní soustavy a distribučních soustav na vymezeném území.

Ceny komodity včetně obchodu a ceny ostatních služeb spojených s dodávkou plynu pro konečné zákazníky stanovují jednotliví obchodníci s plynem působící aktivně na území ČR.

Ovlivnit neregulovanou část svých celkových nákladů na dodávku plynu, tj. komoditu zemního plynu a služby za jeho uskladňování, mohou všichni koneční zákazníci změnou svého dodavatele plynu. V části 2.1.2, v kapitole „Maloobchodní prodej“ této zprávy je uveden počet zákazníků jednotlivých kategorií, kteří využili v roce 2008 možnost bezplatné změny dodavatele plynu.

Úřad stanovil rovněž výše uvedeným cenovým rozhodnutím pravidla pro stanovení cen pro konečné zákazníky v režimu dodávky poslední instance. V režimu dodávky poslední instance nebyl v průběhu roku 2008 dodáván plyn žádnému konečnému zákazníkovi.

6.9 Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv

Náležitosti dodavatelských smluv jsou energetickým zákonem upraveny jako podstatné náležitosti, tzn. každá taková smlouva uzavíraná v souladu s energetickým zákonem musí obsahovat všechny takto stanovené náležitosti. Energetický regulační úřad nemá v této oblasti, tedy oblasti zajištění průhlednosti podmínek dodavatelských smluv, žádnou působnost, má však:

- a) kompetence rozhodovat některé spory mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem – jedná se o spory o uzavření smluv, jejichž předmětem je regulovaná činnost, tj. spory, kdy nedojde k dohodě o uzavření smlouvy, nebo kdy nedojde k dohodě o podstatných náležitostech smlouvy v případě změny smlouvy. Jedná se zejména o smlouvy o připojení, o přenosu, přepravě nebo distribuci elektřiny nebo plynu, ale také o dodávce tepelné energie a některé další
- b) kompetence schvalovat Pravidla provozování přenosové a distribuční soustavy a rovněž Řády provozovatelů přepravní a distribuční soustavy v plynárenství. Energetický zákon předpokládá (v části elektroenergetiky je taková náležitost vyjádřena explicitně), že součástí těchto schvalovaných dokumentů budou i obchodní podmínky poskytování těchto regulovaných služeb.

Správním úřadem pro výkon kontroly v energetických odvětvích je SEI. V působnosti SEI je kontrola dodržování energetického zákona včetně kontroly uzavírání smluv s obsahovými náležitostmi dodavatelských smluv upravených energetickým zákonem a náležitostí smluv na ochranu spotřebitele ve smyslu přílohy A směrnice 2003/54/ES a 2003/55/ES.

Dalším kontrolním orgánem působícím v oblasti energetického trhu, a to především v jeho liberalizované části, je ÚOHS, který provádí tzv. ex post regulaci, kdy zasahuje proti praktikám, které jsou vymezeny příslušným zákonem jako zakázané, neboť jsou způsobilé omezit nebo narušit hospodářskou soutěž. Do působnosti ÚOHS spadá např. kontrola diskriminačního jednání ze strany dodavatele energie s dominantním postavením na trhu (vynucování nepřiměřených smluvních podmínek, uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu atd.). V těchto případech se velmi často jedná o obchodníky z řad vertikálně integrovaných podnikatelů v oblasti elektroenergetiky i plynárenství. ÚOHS posuzuje dodržování jejich jednání na základě zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.